

Абӯзар забони талхи ҳақ

Муаллиф:
Муҳаммад Ҷалол Кишк

Ба номи Худованди бахшанда ва меҳрубон

Дарича

Нависандаи театр, қисса, роман ва ё филмҳои таърихӣ ва адабу ҳунар менависад, ё ки таърих? басҳест пур сарусад, ки мударати замоне начандон кӯтоҳ маҷомеъи адабиёро ба худ машғӯл дошт ва шояд битавон гуфт, ки маъқултарин назарияҳое, ки пешкаш шуд, ин буд, ки як нависанда ва ҳунарманд дар қиссаи таърихӣ муаррих нест, аз ин рӯ ҳақ дорад бо собит нигоҳ доштан ва эҳтироми воқеаҳои таърихӣ матолибро гӯнае, ки ба модаи аслии таърих латмае наазад, пасу пеш кунад, ё шахсиятҳои ҳаёлиро бар сахна зоҳир созад ва ё пардаҳои ҷаззобро дар ҳошияи ривоятҳои таърихӣ изофа кунад... Албатта назарияҳои ифротӣ низ матраҳ шуд, ки ба адибу ҳунарманд иҷоза меод бо таърих ба гунае, ки меҳодад бозӣ кунад ва аз ҷумлаи боризтарин афроде, ки барои расидан ба аҳдофи муъайян ба ин назарияҳо гаравиданд, нависандаи масеҳии Араб, Ҷурҷӣ Зайдон буд, ки таърихи Ислом(!)ро аз ин дидгоҳ ба ришти таҳрир даровард ва ҳама шахсиятҳои таърихӣ Исломро дар фазое аз шахватронӣ фуру бурда, на танҳо зерӣ суол бурд, балки ба сурати бисёр зананда пешкаш кард.

Албатта ин равиш чанд пагоҳӣ беш тоқат наёвард ва бештари нависандагоне, ки дар пайи мондагор будани корҳои ҳунари ва адабияшон буданд, ки ба назарияи аввал гаравиданд ва аъмоли бисёр қавӣ пешкаш доштанд, ки бисёре аз онҳо ба филми синамоӣ табдил шуд, аз ҷумла боризтарини ин нависандагон метавон аз номҳои чун, Алӣ Аҳмад Боксири Яманӣ ва Абдулҳамид Ҷавдаҳ Саҳҳор ва Начиб Гилонии мисрӣ ва ғайра, ном бурд.

Абдулҳамиди Саҳҳор, нависандаи саршиноси мисрист, ки даҳҳо роман ва қиссаи таърихӣ ба риштаи таҳрир

даровардааст, аз он ҷумла: Абӯзари Ғаффорӣ, Билол муаззини Паёмбар, Саъд бин Абиваққос, фарзанди Абӯбакр, Паёмбар, Аҳли байт, Исо бин Марям, қиссаҳое аз китобҳои муқаддас, Зиндагии Хусайн, Умар бин Абдулазиз.

Шояд Абӯзари Ғаффорӣ аз нахустин корҳои Саҳҳор бошад, ки тавассути нависандаи саршиноси форсиабон, доктор Алӣ Шариғатӣ дар соли 1334 ҳ.қ ба форсӣ баргардонда шуд.

Китобхонаи форсӣ, Шариғатиро ба унвони ҷомеашинос ва диншиноси инқилобӣ муъаррифӣ мекунад, ки худастро бо вучуди дӯшманиҳо ва қачфаҳмиҳои бисёре бар таърихи Ирони муъосир таҳмил кард ва тавонист ба қалами шевояш парда аз чеҳраи зишт ва маслиҳатталобонаи рӯбоҳоне, ки дар зери либоси тақаддусмаобии рӯхоният, теша ба решаи дин мезананд, баркашад ва бо тамоми қудрат кӯшиш дошт, ки ташаюъи Сафавиро, ки сабаби сарафкандагӣ ва инҳитоту суқути ҷомеаи Исломи шуда буд, расво сохта, ташаюъи Алавиро муъаррифӣ кунад, чаро ки ӯ наметавонист қотилро азодори мақтул ва ниҳодро ҷонишини наҳзат ва ҷаллодро вориси шаҳид ва тарёкро халифаи хун ва иртиҷоъро бар арши инқилоб ва зулму ситам ва ҷаҳолатро бар маснади диёнат бубинад.

Қиссаи Шариғатӣ бо Абӯзар – ба қавли дуктур Абдулкарими Сурӯш - созанда ва калиди шахсият ва тафаккури ӯст. Шариғатӣ Абӯзарро муҷассамаи Ислом ва Исломи муҷассам медонист. Абӯзар барои Шариғатӣ то поёни умр, Абӯзар боқӣ монда ва ба таъбири Мавлавӣ, ин "меҳри аввал" ҳеҷгоҳ аз дили ӯ зоил нашуд. Аз назари ӯ Абӯзар пайрави муқтазои мактаби Ислом буд ва ҳар тафсири аз Ислом, ки барои шахсияте ҳамчун Абӯзар арзиши кофӣ қоил набошад ва ё аз даруни он, касе ҳамчун Абӯзар берун наояд, тафсири мақбуле нест. Ӯ аз панҷараи Абӯзар Исломо меидид ва ҳеҷгоҳ аз ин панҷара чашм

барнадошт. Тамоми таҳлилҳо ва тафсирҳои баъдии ӯ дар мавриди Ислом шарҳи он нуктаи муҷмал ва фишурдаи оғозине буд, ки аз вучуди Абӯзар истихроҷ карда ва писандида буд"¹.

Шариъатӣ ҷомеъашиносе буд, ки шояд фаъолиятҳои иҷтимоӣ ислоҳии густардааш ба ӯ фурсат надод, ки таърихро ба сурати илмӣ ва бетарафона варақ занад ва танҳо ба хондан ва ё шунидани бархе аз хутбаҳо ва суҳанрониҳои отифабарангез ва гоҳе ҳам авомфиребона иктифо карда буд ва ин нуктаи заъфе буд, ки бисёре аз навиштаҳояшро беарзиш ҷилва дод.

Пас аз хондани тарҷумаи китоби Абӯзари Ғаффории Абдулҳамид Ҷаввода Саҳҳори оқои дуктур Шариъатӣ дар ҷавоби яке аз донишҷӯёнам дар донишгоҳи байналмилалии Исломии Исломобод, ки аз ман назарамро дар мавриди китоб пурсида буд, гуфтам, ки бо таваҷҷуҳ ба шиносие, ки аз навиштаҳо ва тафаккури Абдулҳамид Ҷавда Саҳҳор, нависандаи саршиноси мисрӣ дорам, гумон мекунам, ки оқои Шариъатӣ дар тарҷумаи китоб тасаруфоти нобачо ва нобахшидани анҷом додааст!

Сипас дар пайи он шудам, ки тарҷумаро бо матни аслии китоб муқоиса кунам ва бо ҳамкориҳои ҳамкори азизам, устоди гаронқадр, Мустафо Абдуссодиқ тавонистам матни арабии китоби Ҷавда Саҳҳорро аз Миср таҳия намуда бо мурури гузаро бар матни аслии ва тарҷумаи он, тасарруфоти оқои Шариъатиро дар нукоти зер, хулоса кунам²:

1. Изофоте, ки мутарҷим бар китоб ворид карда дар сафаҳоти: 137 — 108 — 106 — 103 — 102 — 101 — 148 — 147 — 146 — 143 — 172 — 171 — 168 — 167 — 166 — 165 — 161 — 109.

¹: Фарбеҳтар аз иделожӣ. Д. Абдулкарим Сурӯш, сафҳаи 98-99, муассисаи фарҳангии сирот 1373

²: Шумори саҳафот мутобиқ бо чопи панҷуми тарҷумаи Шариъатист, ки дар чопхонаи Тӯси Машҳад ба чоп расидааст.

2. Таҳриф дар тарҷума, сафҳаи 146.

3. Тасарруфи нодурӯст дар тарҷума, сафҳаҳои 154 — 155 — 160 — 158.

4. Заъф дар фаҳми Арабӣ, сафҳаи 149.

5. Тарҷума накардани он чӣ мухолифи дидгоҳаш аст, сафаҳоти 202 — 155 — 154 — 153 — 145 — 144³.

Дуктур Шариъатӣ номи "Абӯзари Ғаффорӣ, худопарастии социалист"ро барои тарҷумааш интиҳоб карда дар ҳоле, ки Абдулҳамид Саҳҳор номи зебои "Абӯзари Ғаффорӣ, ёри Расули Худо"ро барои китобаш интиҳоб намуда буд! Ва ҳамчунин китобашро бо баҳси бисёр зебо ба унвони "иштирокият дар Исломи" бо тақдими Ҳасанулбанно, ислоҳгари исломгаро ва муассиси ҷамоъати Ихвонул-муслимин, зинат баҳшида, ки Шариъатӣ онро дар тарҷумаи худ наовардааст.

Дарки нодурусти таърихи исломӣ, Шариъатиро дар баробари ду халифаи аввали Расули Худо (с) дар дугонагӣ қарод медиҳад. Ӯ аз тарафе онҳоро чаповулгароне медонад, ки хишти девори хилофатро қач ниҳодаанд ва ҳаққи ҳокимияти ҳазрати Алиро ба тороҷ бурдаанд ва аз тарафи дигар ҳукумати ташкилоти сиёсиашоро синволи содагию бериёӣ ва баробарию тақсими одилонаи сарват муъаррифӣ мекунад ва аз забони Абӯзар меоварад, ки Паёмбари Акрам (с) Умар –халифаи дуввум-ро чунин васф кард: "То ҳангоме, ки ин мард дар миёни шумост, фитнае ба шумо намерасад"⁴.

Аз сӯйе Абӯзарро инқилобгаро муъаррифӣ мекунад, ки ҷонашро дар роҳи ба ҳукумат расондани Али фидо намуда ва аз тарафе дар ҷавоби Умар, ки аз ӯ мепурсад, оё касе ҳаст, ки ин бор сангини хилофатро аз дӯшат канор занад,

³ : Шумораи саҳифаҳо мутобиқи чопи даҳуми китоби Абҷӯзари Ғаффорӣ, навиштаи Абдулҳамид Ҷаввод Саҳҳор –чопи дори Миср барои тибоъат- аст.

⁴ : Ба сафаҳоти 10-11-118 аз тарҷумаи Шариъатӣ мурочиъа шавад.

мегӯяд: оре! Касе, ки Худованд бинияшро бурида ва сураташро ба хок молида бошад (киноя аз бадбахтӣ ва бечорагии он кас) ва номе аз Алӣ намебарад!!

Ҷавоби Алӣ, ки чаро бо Абӯбақр байъат накард, суҳанони содиқонаи Алӣ дар суғи Абӯбақр, ки аз забони Абӯзар нақл шуда, тавзеҳи Абӯзар аз итоъати бечуну чарояш аз Усмон... чун муҳолифи он чизест, ки дар зеҳни Шариъатист аз тарҷумаи онҳо сарбоз зада аст!

Дар ҳоле, ки ҳар ҷо, ки меҳоҳад бераҳмона бар матни аслии китоб изофоте меоварад, аз забони Абӯзари афиф ва боҳаё Муъовияро душмани Худо ва Паёмбар ва дар зоҳир мусалмон ва дар ботин кофир муаррифӣ карда дашном медиҳад⁵.

Истилоҳи "ба азои модарат бинишинӣ"ро, ки Арабҳо бидуни тавачҷӯҳ ба маънои он истеъмол мекарданд, ба дашноми "бе модар" тарҷума карда аз даҳони боҳаётарин ёрони Расули Худо касе, ки Паёмбари Акрам (с) фармуданд, ки фариштагони осмонӣ аз ӯ шарм меварзанд, ба Абӯзар мегӯяд⁶.

Ба бурӯзи тафаккурҳои социалистӣ ва иштироқӣ дар қарни гузаштаи милодӣ шахсияти Абӯзар дар байни нависандагон маҳбӯбияти вижае касб кард ва ҳар як саъй бар он доштанд, ки Абӯзарро аз пушти айнаки тасаввурот ва дидаҳои худашон нигоҳ кунанд, чун шарриятиҳо ӯро социалисти худопараст муаррифӣ карданд ва чун шайх Муҳаммад Ҷаввод Оли Алфақиҳо ӯро вичдони бедори одамият номиданд ва тавонистанд бо зиракии ҳосе пӯстини таърихро бо канор зада, ӯро суҳангӯии афкор ва андешаҳои худашон қарор диҳанд вале ҳаргиз хуршед барои ҳамеша пушти абр наместонад. Мунири Ғазбон Абӯзарро зоҳиди муҷоҳид муаррифӣ мекунад ва Холид Муҳаммад Холид

⁵ : Сафҳаи 137-147

⁶ : Сафҳаи 149

дар "мардоне дар атрофи Расули Акрам" ўро раҳбари ҷиноҳи муҳолиф ва дӯшмани сарватҳо медонад.

Муҳаммад Ҷаллоди Кишк дар китобчааш тасвири зебо аз Абӯзар пешкаш кардааст ва ўро аз дидгоҳи дигар менигарад ва бо зиракӣ ва қалами шевояш ба бисёре аз суолҳои ҳайрон ва саргардонӣ, ки шариятиҳо барояш посухе надоранд, ҷавоб медиҳад.

Аз ин рӯ бар он шудам, ки ҳаммайҳанони форсиабонамро дар лаззат бурдан аз хондани ин китоб бо худ шарик созам. Албатта даъво намекунам, ки ин тасвири комилест аз Абӯзар, балки нигоҳест гӯзаро бар шамае аз бузургӣ ва ҷалоли Абӯзар...

Абӯзаре, ки танҳо меравад...

Танҳо мемирад...

Ва танҳо барангехта мешавад...

Дуктур Нурмуҳаммад Умаро

24/3/84

Абӯзар талхтарин забони ҳақ

Чӣ басо, ки қалам дар роҳи баҳсу пажухиш мениҳӣ ва ту худ –қабл аз дигарон- бовар дорӣ, ки ҳар гиз нахоҳӣ тавонист ҳамаи ҷонибҳои онро баррасӣ ва таҳқиқ кунӣ ва худ медонӣ, ки дар ин росто асрорест, пинҳон ки ҷуз Худо надонадаш ва ишоротест нухуфта, ки ақли башарро –ҳадди ақлал дар ин марҳала- тавони таҳаммул ва даркаш нест.

Он гоҳ, ки дар муқобили шахсияте қарор мегириӣ, ки худ дарёфтаи, ки наметавон онро ба таври фарогир дарёфт, шахсияте, ки мӯминон аз қадам ниҳодан дар роҳаш очиз ва аз усваи зиндагӣ қарор доданаш очизтаранд, шахсияти намуна ва усвае, ки таърихи тавониста онро бо тамоми ҷавонибаш ҳазм кунад...

Шахсияте, ки аламбардори хатарноктарин ҳадафҳо ва ормонҳо буд ва охири нафаси колбадашро дар пусти он ҳадафи воло дамид...

Дар сояи қазо ва қадари собит ва тағйирнопазир, пала пала роҳашро ба сӯи ҳадаф ва ормонаш тай мукунад, роҳе, ки: "масирашро... танҳо мепаймояд... дар паёни роҳ танҳо бар болинаш ҷон медиҳад... ва рӯзи қиёмат якаву танҳо бар он роҳ барангехта мешавад".

Садое, ки ба сӯи волотарин орзуҳои инсон недро медиҳад, ва худ медонад, ки касе дар роҳаш қадам нахоҳад ниҳод... ва рӯзи растохез худ дар қолаби як миллати озода пеш меояд... бо покӣ ва таҳораташ, бо сидқу ихлосаш... подоши он ҳам саъодате, ки барои башарият умед дошт... ҳар гиз касе аз ӯ пайравӣ нахоҳад кард, вале пирӯзӣ аз он ӯст, ки рӯзи қиёмат худ ба танҳои намоёнгари миллатест...

Бо дӯсту азизаш паймон баста, ки ҳақро бигӯяд, ҳар чанд талх бошад... абатта ҳақ ҳамеша талх аст ва ӯ талхтаринашро инитихоб мекунад, бо талхтарин калимаҳо ва талхтарин шеваҳо... чунин ба аҳду паймони азизу дӯсташ пойбанд аст ва то онҷо пеш рафт, ки худ бо дарду андӯх

изъон дошт, ки: "сухани ҳақ бароям ҳеч дӯсту ёваре бар ҷой нагузошт...".

Ин сухани ҳақ буд, ки ӯро дар қалбҳои ҳама ҷой дод, ҳатто дар колбади ононе, ки аз фикру даъваташ ба танг омада буданд... ҳама дӯсташ доштанд ва барояш эҳтиромӣ манзилати ҳосе қоил буданд...

Ҳамаи мо усваҳоро эҳтиром мениҳем ва бо чашмони боз ба сӯи камоле, ки дар намунаҳо ва мисолҳост? хира мешавем ва шояд ҳам ҳамаи инсонҳо ба усваҳо ва намунаҳо ишқ меварзанд... вале ҳар касеро тавони он нест, ки бо рамзи камол ва усвагӣ дӯстӣ кунад ва ё дар канораш зиндагӣ кунад ва бо ӯ робита дошта бошад... чаро, ки камол ҳамеша чун уқобест, ки бар канораҳои осмонҳо яқаву танҳо сайр мекунад ва бар қуллаҳои сарбафалаккашида лангар мезанад ва ҳазандагон бо хира шудан ба он танҳо қуллаҳои баланд бо қалби пур аз ҳасрат ва рашк аз парвозаш лаззат мебарад... албатта мо маҷбур нестем, ки бар он қуллаҳои боло бӯса занем... танҳо бо хира шудан ба он баландиҳои мағрӯр ва бар танамон болҳои ишқ сабз мешаванд ва қалбҳои мон аз шиддати умед ончунон метапанд, ки гӯё ба парвоз даромадаем.

Аммо ӯ танҳо меравад... ва танҳо мемирад... ва рӯзи қиёмат танҳо бар ангехта мешавад.

Абӯзар худашро чунин муъаррифӣ мекунад:

"Аз қабила ва қавми ҳеш, ғаффорӣҳо канора гирифтанд... чаро, ки ҳалолу ҳаром намешинохтанд, ҳатто моҳҳои ҳаромро ҳалол карда буданд".

Ғаффорӣҳо қабилаи роҳзан буданд, ки дар масири дарёи сурх сукунат доштанд. Абӯзар роҳзани барҷаста ва бо ному нишоне буд, ки чӣ пиёда ва чӣ савора бар аспи лоғараш чун шери даранда ба корвонҳои тиҷоратӣ ҳамлавар мешуд. Роҳзани бо табиъату сиришташ омехта шуда буд, то ҷое, ки ҳатто пас аз Исломи оварданаш

роҳашро тағйир надод. Биму ваҳшаташ хобро аз чашмони корвонҳои бутпараст ва қурайшиён рабуда буд.

Қабилааш ба ҳеҷ қонуне ҷуз қонуни ҷангал пойбанд набуд. Муъоҳадаҳову қарордодҳое, ки ҳамаи Аъроб бадонҳо эҳтиром мегузоштанд, дар пеши ғафғориён заррае арзиш надошт!

Араб бар ин иттифоқ буданд, ки дар моҳҳои ҳаром ба касе таҷовуз ва юриш нашавад, ҳатто агар касе қотили падарашро дар моҳи ҳаром медид, даст ба ханҷар намебурд ва танҳо аз шамшерҳои буррони ғафғориён буд, ки дар ин моҳҳо хӯн мечакид..!

Қабилаи роҳзан ва Абӯзар аз шохистарин паҳлавони роҳзанон... роҳзане дар ҷомеаи Араб ва ба хусус дар ин марҳала аз таърих, маъное ғайр аз он чӣ мо гумон мебарем, дорад... роҳзани ғолибан бо навъе "инқилоб" ҳамроҳ аст ва ё ба таври дақиқтар метавон гуфт бо навъе аз "андешаҳо ва тасаввуроти иҷтимоӣ..." эҳсос ба шарокат дар он чӣ дар дасти дигарон аст ва ба ҷанг овардани он ҳақ бо тире камон, на бо хоҳишу таманно.

Ба "саъолик", ё роҳзаноне, ки раҳбарии онҳоро "Урва бин Вард" бар уҳда дошт, роҳ бар сарватмандон мебастанд, то аз сарвату дороияшон эҳтиёҷоти худ ва дигар мустамадонро баргиранд...

Ба ҷанг овардани луқмаи зиндагӣ ҳаққи собитест дар саҳро, ки касеро тавони инкори он нест. Аз қарнҳо пеш Аъроб ҳаққи меҳмондориро бар ҳама фарз карда буданд. Саховатмандӣ сифати барҷаста ва иҷборӣ буд, ки баъдҳо бо фитрату сиришти Арабҳо омехта шуд. Се рӯз мебоист аз меҳмонаш ба беҳтарин вачҳ пазиروي кунад.

Асоси хубиҳо ва бадҳо, фалсафаҳо ва бовариҳоест, ки ҷомеа барои ҳифозати худ ба сурати қонунҳои собите вазъ кунад ва гароиши мардум ба сӯи коре ва ё дӯриашон аз сифате далолат бар хуб будани ва ё паст будан он нест ва ҷомеае, ки бо нерӯ ва қудрату тавони хеш камарҳои

ҳамаро ба замин мезанад, ба худ иҷоза медиҳад то қавонини ахлоқиро бар ҳасби мафоҳими хеш вазъ кунад.

Саҳронишине, ки қадамҳои ҳайронаш дунёе аз регҳоро пушти сар мегузорад, зиндагиаш дар гарави аввалин осори деҳқадаест, ки сари роҳаш сабз мешавад ва то бадон ҷо мерасад, ҳазор бор маргро бо чашми хеш мебинад ва агар молпарастӣ ва бахилию хасисӣ ва рад кардани меҳмон аз одати ҷомеа бошад, ин мусофири ҳайрон мебоист бимирад ва аҳли ин деҳқада танҳо дар ин саҳрои паҳновар низ рӯзе ба ӯ хоҳанд пайвастан. Бале, дар аввалин сафаре, ки роҳ ба бераҳа баранд ва ё тӯшаи роҳшон тамом шавад...

Пас бояд бинои фалсафаи ахлоқияшон бар меҳмонавозӣ бошад ва онро мояи шарафи худ бтшуморанд, то он ҷо, ки марди саховатманд, озодии бардаашро маршрут ба овардани меҳмоне мекунад дар шаби сарду тӯфонӣ⁷.

Дар шабҳои торик бар куҳхову тепаҳои атрофи хаймаҳояшон оташе бармеафрӯзанд то чун фонуси дарё корвонҳои ҳайрону парешон ва мусофирони танҳоро ба сӯи худ бихонад ва бадинсон битавонанд, меҳмоне ба даст оранд ва обу нон ва осоише барояш муҳайё кунанд, қабिलाҳои саховатманде, ки якдигарро ба кӯчакии оташшон мазаммат мекунанд⁸, ва рафту омади зиёди меҳмонҳояшонро мояи ифтихору сарбаландӣ мешуморанд, то он ҷо, ки хонаҳояшон мусофирхонаи ҳар раҳгузаре аст⁹.

⁷: Ҳамон тавре, ки шоирашон тасвир намуда, ки: "Эй барда!, тӯфонест сарду ҳавлноқ, агар бароямон меҳмоне биёварӣ ту озодӣ".

⁸: Ҳамон тавр, ки шоири қаблае қаблаи душманро чунин тасвир мекашад: "Онҳо қавме ҳастанд, ки чун сангҳояшон аз наздик шудани меҳмоне хабар диҳад ба модарашон меғӯянд, ки бар оташ идрор кунад! –то мабодо корвон бо дидани оташ ба сӯяшон ояд- вале ҳайҳот, ки аз шиддати бухл идрори модараш қатра қатара мерезад!".

⁹: Он қадар меҳмон ба эшон меояд, ки сағҳояшон дигар аз дидани бегона аз ҷакидан боз мемонанд.

Ҳамон тавр, ки меҳмонавозӣ аз ҷониби мизбонон сифати шоиста ва ахлоқи воло ва вазифаи муқаддас ба шумор меояд, аз ҷониби дигар, чун ҳаққи муқаддас барои меҳмон чилва мекунад ва бисёр зишту нанг мепиндорад, ки аз ин ҳақ маҳрум гардад ва аз ҳаққи мусаллами хеш медонад, ки онро ба даст овард, ҳатто агар маҷбӯр шавад бо қудрати бозӯ ҳаққи хешро аз гулӯи мизбон берун кашад!

Ва бисёр иттифоқ афтода, ки саҳронишинон барои дарёфти ҳаққи меҳмони хеш даст ба шамшер бурда ва бар қабिलाи мизбоне, ки дар ҳаққашон бухл варзида, тохтаанд.

Дар Ислом фуқаҳо ва донишмандони исломӣ ҳаққи меҳмоннавозиро се рӯз иҷборӣ доништаанд. Имом Ибни Ҳазм фармудаанд, ки: «меҳмондорӣ бар ҳар рӯстой ва шаҳрӣ, ҷоҳилу доно муддати як шабонарӯз дар камоли икрому эҳтиром шоиста ва воҷиб аст ва ба муддати се шабонарӯз ба сурати меҳмонавозӣ фарз аст ва агар чунон ҷӣ мизбон ҳаққи меҳмони ӯро ба ҷой наёварад, меҳмон иҷоза дорад, ки ҳаққашро ба он чунон, ки ҳудаш шоиста мебинад, аз ӯ бигирад».

Дар ривоёт омадааст, ки гурӯҳе аз ёрони Паёмбар (с) – аз Ансор- гузарашон ба рустое афтод ва аз онҳо ҳаққи меҳмонавозияшон дархост карданд...".

Таваҷҷуҳ дошта бошед, ки ҳудашон ҳаққи худро талаб карданд.

Барои равшан шудани бештари мавзӯъ чунин тасаввур кун, ки шумо дари хонаеро дар маҳале аз Техрон ва ё Исфаҳон мезанӣ ва ба онҳо мегӯи, ки ман меҳмонатон ҳастам... ва ҳуқуқи меҳмоннавозиро дархост мекунӣ!

Бидуни шак сар аз милисхона дар меоварӣ ва хоҳӣ дид, ки ҳамаи қонунҳо ва одоту тақолид чун чакуш (болқа) бар сарат мекубанд ва туро сарзаниш мекунанд...

Рӯстоиҳо аз меҳмондории ансориён сарпечӣ кардан, ансориён низ ҳаққашонро бо зӯри бозӯ гирифтанд ва бар сару сурати мизбонашон низ захмҳое бар ҷой гузоштанд...".

Шумо метавонед инро роҳзанӣ ва чаповул биномед. Дар қавонини қазой инро дӯздӣ ва сирқати иҷборӣ меноманд.

"Рӯстоиён пеши Амири мӯминон, халифи дуввуми Расули Акрам (с) омада ва аз меҳмонҳояшон бисёр шикоят ва гила намуданд". Умар (р), ки бо рӯҳи саҳро ошно буд, бидуни таъоруф ва бо сароҳати тамом ба онҳо гуфт, ки: "Бадағони Худоеро аз он чӣ Парвардигорашон дар пистонҳои шутур мениҳад, манъ мекунад?! Мусофир аз муқим ба об ҳақдортар аст...".

Умар бар ин ҳаракати ба зоҳир чаповулгаронаи ансориён, муҳри таъйид ва қабул мезанад, ҳатто агар бо нерӯи бозӯ ва эъмоли қудрат низ ҳамроҳ бошад!

Бар ин қонун ва мабдаи устуворе, ки Амири мӯминон эълон намуд, метавонӣ бо диққат бингарӣ.

Парвардигор аст, ки ризқу рӯзиро дар пистонҳои шутурон меофаринад, пас ҳеҷ касе ҳақ надорад мусофирро аз милкияти Парвардигор манъ кунад.

То бодончо, ки Умар (р) сароҳатан ва бо наъраи буррон баён медорад: мусофир аз муқиме, ки бар чашма ва қаноти оби хона ва кошонаашро бино ниҳода, бадон об авлотар аст.

Ҳоло агар бар асоси қачравӣ ва нодонӣ ҳар чӣ бихоҳем аз фалсафаҳои иштирокияти коммунистҳо ва ё мулкияти муштаракро бар гардани ин ходиса савор кунем, то чанд пагоҳӣ метавонем сиёсати муъайяне ва ё назарияи хосеро тағзия кунем, вале лаҳзае баъд бо назария ва фалсафаи исломӣ, ки чун қуҳ устувор аст, бархурд мекунем... фалсафае, ки фаҳму дарки Умар аз он сарчашма мегирад... дидгоҳи Умар аз ҳақиқати вучуд... ҳақиқати зиндагӣ... агар ба гӯши Умар мерасид, ки шахсе як дирҳам аз бозорҳои Мадина ихтилос намуда ва ё дуздида, дар ҳамон лаҳза дасташро қатъ мекард ва ё ба дораш мекашид, то тухми фитнаву фасодро дар нутфа хушк кунад.

Ва ҳамин Умар аст, ки ҳадду уқубатро бар бардаи бечора мебахшояд, то ҷое ки мехост соҳиби он бардаро танбеҳ кунад. Умар дар хушксолӣ қавонин ва муҷозотро канор минихад ва дар ин ҷо ба Ансор ҳақ медиҳад то бо нерӯи бозӯ ҳақашонро ба даст оваранд.

Пас дидгоҳ ва фалсафаи Исломӣ ҳамаи масоилро аз ду зовия нигоҳ мекунад:

Аввалан: Ҳокимияти мутлақи Парвардигори якто бар ҳамаи ҷаҳон ва ҷаҳониён.

Дуввум: Ҳукуқи инсонҳо; ҳамаи инсонҳо дар ин зиндагӣ ва баҳрабардорӣ аз ин ҳокимият.

Чаро, ки ҳамаи мо дар пешгоҳи Худои хеш чун дандонаи шона баробарем ва ҳеҷ инсоне ҳақ надорад, ки худаширо соҳиби ирсия ва баҳраи хос аз Парвардигори ҷаҳониён доништа, дигаронро аз он маҳрӯм гардонад.

Робитаи инсони молик бо мулкياتи хосаш бадин дараҷа аз шиддат ва ҳассосияте, ки дар тафаккури ғарбиҳо нухуфта аст, дар Ислом вучуд надорад. Ақли инсони ғарбӣ дар мавриди моликияти фардӣ -ва ҳатто дар мароҳиле, ки ба иштирокият пайваст, натиҷаи тақаддуси моликият буд! Маркс ҳамаи зиндагиашро фидои ин кард, ки собит кунад, хубиҳо ва фоидаҳо дастранҷи коргаронанд, то бадин сурат ҳаққи коргарро дар моликият ба курсӣ бинишонад.

Дар ҳоле, ки дар Ислом масъалро бо камоли содагӣ ва осонӣ ва бо фалсафа ва мантиқе, ки ҳама тафовутҳои табақоти ҷомеъаро зеро по мениҳад, матраҳ месозад.

Худованд шабонгоҳу рӯзхангом пистонҳои ҳайвонотро пӯр мекунад, пас касе ҳақ надорад, ки ин моликиятро ба худ ихтисос диҳад.

Ва ҳамаи бандагон ва бардагони Худоянд ва танҳо ўст молику сарвар.

Ҳаққи авлавият дар ин ҷо аз он ниёзманд аст... ва чун мусофири дар роҳ монда аз ҳама ба ин ғизо ниёзмандтар буда, пас ў ба он чӣ дар пистонҳои шутурон аст, сазовортар

аст... ҳатто аз он касе, ки шутуронро мепарваронад ва мечаронад...

Ин тасвири буд аз пушти саҳнаи таърихи дидгоҳ ва фалсафаи Арабҳое, ки Қуръон ба онҳо чунин фармуд:

{وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ} ¹⁰

"Ва онон, ки дар молҳояшон ҳаққест муъайян барои гадову маҳрум".

Ҳаққест собит ва муъайян.

Чизест, ки бо садақа ва закату хайрот ва эҳсону саховат ва баҳшиш ва ғайра тамоман фарқ дорад.

Ҳаққест собит ва маълум.

Ва чун ҳақро надихӣ, мардум ҳақ доранд онро бо қуввати бозӯ аз ту бигиранд ва ё маҷбӯр созанд онро ба соҳибонаш боз диҳӣ.

Ва дар мавриди онҳо Қуръон мегӯяд, ки:

{خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا} ¹¹

"Аз дороиҳояшон садақа биситон, то ононро поку муназзаҳ созӣ".

Бигир!...

Бо тамоми қудрат ва нерӯ ва маҷбуркарданҳои қонунӣ, на бо хоҳиш ва таманно ва на бо ҳазору як миннату зорию тавалло...

Бигир!...

Ва бо ин дарку фаҳм, Абӯбакр (р) шамшер кашид то хунҳои онҳоеро, ки ба ваҳдонияти Парвардигори якто ва рисолати Муҳаммад (с) шаҳодат медиҳанд ва намоз барпо медоранд, вале аз додани закот сарпечӣ мекунанд, ба замин резад...

Ва шояд ҳамбастагӣ ва ҳамоҳангии ҷомеаҳои исломӣ дар он ҳангом барҳам шикаст, ки гумон рафт закот чизест ихтиёрӣ ва молиётест, ки метавон аз он чашмпӯшӣ кард...

¹⁰ : Сураи Маъорич 24-25

¹¹ : Сураи Тавба 103

закот чизест дигар... ва фарзияти он бар раъсулмол аст, на бар фоидаҳо ва даромадҳо, масъалаи содае нест... ҳаққи моликияти фардиро бар мегирад... таъкидест бар иштирокият ва ҳамбастагии ҳамаи мусалмонон дар мулкияти он чӣ Худованд меофаринад, бартарии ҳаққи зиндагӣ бар ҳаққи моликият, мабдаъ ва асосест дар зиндагии Араб ва бо дар назардошти ин фалсафа метавонем ангуштамонро бар нахи аввали бофта ва тафкири Абӯзар бигзорем...

Баргардем ба ҳикояти исломи ӯ:

Гуфтанд: "Ману бародарам, Унайс бо ҳамроҳии модарамон пеши яке аз тағоямон рафтем, ки эшон низ аз мо ба беҳтарин вачҳ истиқбол карда, моро хело гиромӣ дошт, то ҷое, ки хешонаш хасад бурданд ва гушаш васваса карданд, ки чун тӯ аз хонаи берун меравӣ, Унайс бо хонумат гарм менишинад". Яъне Унайсро бо доштани робитаи номашруъ бо хонуми тағояш мутаҳам карданд...

Тағоямон баргашт ва он чӣ ба ӯ гуфта буданд, бароямон боз гуфт... ман ба ӯ гуфтам: ҳар он чӣ дар ҳаққи мо анҷом дода будӣ, бар бод додӣ, дигар на мо, на ту!

Ва билофосила бар шутурономон савор шуда бароҳ афтодем, дар ҳоле ки тағоямон дастмолашонро ба рӯяш андохта буд ва зор мегирифт...

Дар Макка фуруд омадем ва Унайс шутуре гирифта барои додхоҳӣ ба сӯи коҳине, ки дар он ҷо буд, рафт. Коҳин низ Унайсро табриъа кард ва ӯ бо ду шутур боз омад.

Дар ин сафар бо модару бародараш ба меҳмони тағояшон рафта буданд ва эшон низ дар меҳмонавозиашон кӯтоҳӣ накард, аммо Абӯзар ҳозир набуд, ки ҳатто кӯчактарин шакку шубҳаеро дар ахлоқашон таҳаммул кунад, ҳар чанд, ки нақли қавле аз дигарон бошад, чаро ки гӯш ниҳодан ба ҳарфҳои мардум ва бозгӯ кардани ҳарфаш дар сароҳати Абӯзар, яъне пазируфтани он. Ӯ низ саховату карами тағояшро бар синааш зад. Робитаашро бо ӯ бо

камоли сароҳату саромат барои ҳамеша қатъ кард ва ўро дар ҳоле, ки дастмол бар рӯй гирифта зор зор мегирист ва аз иштибоҳе, ки дар ҳаққи меҳмонҳояш раво дошта, пушаймон буд, пушти сар ниҳод.

Иштибоҳе, ки мунҷар ба қатъи робитаи хонаводагӣ ва радди меҳмонавозияш шуд...

Ва ҳамин, ки ба Макка мерасанд, Унайс бо яке аз шаҳриёни содалав бар бегуноҳияш бар як шутур шарт мебандад ва пеши коҳине мераванд –ва дар ривояте Унайс он қадар он коҳинро таърифу тамчид кард, то ўро бегуноҳ муъаррифӣ кунад ва шартро бибарад ва бо ду шутур ба ҷои шутуре, ки бо худ бурда буд- пеши модару бародар бармегардад.

Абӯзар ҳикояти ислом оварданаширо барои бародарзодааш чунин ба тасвир мекашад:

"Аз се сол қабл аз ин, ки ба дидори Паёмбари Акрам (с) мушарраф шавам, намоз меҳондам!!!. Гуфтам: бар чӣ касе? –бародарзодааш бо таъачҷуб мепурсид, ки тӯе ки Расули Худоро надида будӣ, то тӯро ба сӯи Худоят роҳнамоӣ кунад, барои кӣ ибодат мекардӣ- фармуданд: Барои Худо! Гуфтам: ба чӣ тарафе рӯй мекардӣ? Фармуданд: бадон сӯе, ки Парвардигорам маро роҳнамоӣ мекард, шабҳо ба ибодат мепардохтам, то ҷое, ки аз шиддати хастагӣ чун порчаи берӯҳ нақши замин мешудам, то он вақте, ки шуълаҳои сузони хуршед маро аз хобам бедор мекарданд.

Рӯзе Унайс ба ман гуфт, ки барои коре ба Макка меравад. Дар сафараш таъхир кард, вақте баргашт аз ӯ сабаби таъхираширо пурсидам, гуфт ки дар Макка мардеро дарёфтам бар дини ту...

Бо диққат ба иборати бародари Абӯзар таваҷҷуҳ кунед: "Дар Макка мардеро ёфтам бар дини ту" ва нагуфт, ки Абӯзар бар дини мардест, ки дар Макка аст!...

Идома дод: Даъво дорад, ки Худованд ӯро фиристода!.
Гуфтам: Мардум чӣ мегӯянд? Гуфт: Мегӯянд шоир аст...
ҷодӯгар аст... коҳин аст.

Унайс худ шоири барҷастае буд. Унайс идома дод: Ман суханони коҳинонро шунидаам, ҳарфҳои ин мард бо онҳо ҳеч шабоҳате надорад. Ҳарфҳои дар қолаби шоирон низ гузоштам, дидам, ки аз дунёи шеър шоири бисёр дӯр аст. Қасам ба Худо, ки ӯ ростгӯ аст ва мардум дуруф мегӯянд.

Гуфтам: Пас шумо лутфе кунед ва мувозиби хона ва зиндагиям бошед, то ман ба Макка равам ва аз наздик бо вазъ ошно шавам..."

Ба Макка омадам, аз марде пурсидам: бубахшед оқо!
Ин мардERO, ки шумо ӯро гумроҳ ва аз роҳбадаршуда меномед, кучо метавонам биёбам!.

Ногаҳон марде садо баровард, ки ой мардум ин ҳам аз онҳост. Мардум ба ман ба рӯи сару рӯям рехтанд ва бо чубу чумоқи даммор аз рӯзгорам дароварданд ва беҳушу бечон бар рӯи замин раҳоям карданд. Вақте ба хӯш омадам, дидам, ки фарқ дар хунам. Рафтам ҷойи оби Замзам ва худамро шустам ва об нушидам ва то понздаҳ шабонарӯз ба ин ҳолат мондам ва ғизоям фақат ва фақат оби Замзам буду бас. Каме чон гирифтам ва пусти хушкидаи шикамам об гирифта буд ва ҳеч эҳсоси гурӯснағӣ намекардам.

Ин ғизои чарбу нарми роҳзани сахронишин аст, ҳоло агар Ислом овард чӣ хоҳад буд?!

Қаноъат ва зуҳд бо пусти хуну ӯ сиришта аст, Ислом онро ҷило ва сайқал медиҳад ва нуронӣ мегардонад. Ба иборати дигар метавонӣ бигӯи, ки қаноъат ва бо камсохтан, ки шева ва сифати сахронишинон буд, дар Ислом зӯҳд ном ниҳод ва сарват ва дорои имтиҳонест бисёр сахт, ки қаноъату зӯҳдро ба мубориза металабад.

Назарияҳои иҷтимоӣ ва фалсафию табақоти, ҳатто иқтисодӣ зодаи афкори пӯчу беҳуда нест, балки аз истеъдодҳои фитрӣ, ки дар инсон ниҳода шудааст, сарчашма мегирад ва бо арзиштарини ин фалсафаҳо он назарияест, ки бо фитрату сиришти инсон бештар мутобиқат ва ҳамхонӣ дорад ва он фалсафа ва назарияҳое, ки сохта ва пардохтаи хаёлиҳои берӯҳи инсонҳои мошинист ва аз сиришти инсоният фарсахҳо фосила дорад, саробест, ки чанд пагоҳе беш наметавонад давом оварад.

Абӯзар идома дод:

Шаби моҳтобӣ ва зебо буд. Танҳо ду зан дар Каъба тавоф мекарданд ва бо зорӣ Исоф ва Наиларо меҳонданд¹².

Занҳо ғарқ дар ибодат ва розу ниёз бо худоёнашон буданд, ғарқ дар қудсият ва ҷалоли ибодат ба тамоми маънои калима, ки Абӯзар ногаҳон ба онҳо ворид мешавад ба бадтарин сурате, ки зан ба ваҳшат меафтад, онҳоро метарсонад, ба хусус зане, ки дар ибодатгоҳаш ғарқи ибодат аст, дар Каъба ибодат ва ҳангоми муноҷот ва розу ниёз дар ҳолати рӯҳонӣ зерӣ пойи худоён буд.

Абӯзар бо лаҳҷаи тунду сареҳ ба онҳо мегӯяд, ки: "Худоятонро ба ҳамсарии якдигар дароваред!". Гумон меравад, ки шиддати ҳайрату таъҷуб ва тарсашон аз ин ҳарфҳои аҷиб он қадар боло буд, ки қудрати шунавоиашонро такзиб карда ва сарашонро поён андохата, шуруъ ба тавоф намуданд ва гӯё, ки ҳеҷ иттифоқе наафтада бошад ва чун бори дигар ба ӯ расиданд. Абӯзар сухани бисёр муҳкамтаре барояшон гуфт, суханҳое ки нависандаи муъосир, чун ман наметавонад онҳоро такрон кунад – ҷумлаҳое, ки дигар барои шунаванда роҳе барои таъвилу тафсир ва ё узру пӯзиш намегузошт.

¹² : Исоф ва Ноила дуто худоёни Макка буданд, ки овардаанд: он ду марду зане буданд, ки дар Каъба муртақибӣ зино шуданд ва Худованд онҳоро масх кард ва ба сурати ду мучассамаи сангӣ табдил дод.

"Онҳо валвалакунону парешон фирор карданд ва дод мезаданд, ки агар касе аз мардони мо инчо мебуд, медонистем бо ту чӣ кунем. Дар роҳ ба Расули Худо (с) ва Абӯбакр бар хурданд ва чун занҳоро ба ин ҳол диданд аз онҳо пурсиданд: Чӣ балое саратон омада? Гуфтанд: Гумроҳе дар Каъба аст. Гуфтанд: Ба шумо чӣ гуфт? Занҳо ҷавоб додан: Сухани бисёр зиште, ки тавони такрори онро надорем.

Паёмбари Худо (с) ташриф оварданд ва Ҳаҷарул-асвадро бўса доданд ва бо дӯсташ тавоф карданд, сипас намоз гузориданд. Ман ҳам ором ба ӯ наздик шуда салом додам: «Ассалому алайкум ё Расули Худо!» Аввалин касе будам, ки ба Паёмбари Худо саломи Исломо ҳада кардам.

Эшон ҷавоб доданд: Ва алайка ва раҳматуллоҳ! Сипас фармуданд: "Кистӣ? Гуфтам: Марде аз Ғаффор...!"

Ин ҷо нуқтаест, ки гӯмон накунам касе то кунун он чунон, ки ҳаққаш аст, ба он тавачҷуҳ карда бошад ва он тасвирест, ки Абӯзар аз радди феъли Паёмбари Акрам (с) баён медорад.

Абӯзар дар идома мегӯяд, ки: "Чун худамо ба Паёмбари Худо (с) муъаррифӣ кардам, нохудоғоҳ дасташро бар пешонияш ниҳод...".

Ин ҳаракатест, ки аз инсон дар ҳангоме, ки чизеро ба ёдаш меорад –ва ё чизе, ки дар зеҳнаш хобида бударо ба ёд меоварад-шиддати таъҷҷуб ва ҳайраташ дасташро мерабояд ва бар пешонияш мезанад.

Ва шояд ҳам таъҷҷуб мекунад, ки чӣ тавр чунин масъалае аз зеҳнаш парида, ҳайрату шигифте аз иттифоқ афтодани он чӣ интизораш мерафт.

Абӯзар хушку ҳайрон бо худаш мегӯяд: "Оё аз ин, ки аз қабилаи Ғаффорам, бадаш омад?!, хостам дасти муборакашро бигирам, ки ҳамроҳаш дастамро гирифта маро бар замин шинонд. Ва ҳаққо, ки Расули Худо (с)ро беҳтар аз ман дарк карда буд!. Сипас Расули Худо (с)

сарашонро баланд карда фармуданд: "Чанд вақт аст ин ҷои?", гуфтам: понздаҳ шабонарӯз аст!. Фармуданд: "Дар меҳмони кӣ будӣ?", гуфтам: дар ҳамин ҷо будам ва ғизои ҷуз оби Замзам надоштам, он қадар нушидаам, ки фарбеҳ шудам ва пусти баданам об гирифта ва ҳеҷ эҳсосе ҳам ба гуруснагӣ накардаам. Фармуданд: "Ин оби муборакест ва ғизои гуруснагон".

Чӣ чизе ҳайрату шигифте Расули Худоро барангехт?

Имони марде аз Ғаффорихо?

На!... Расули Худо (с) медонад, ки ӯ ба сӯи ҳамаи башарият омадааст ва пас аз имон овардани Абӯзар ӯро барои даъвати миллату қавмаш фиристоданд ва ҳеҷ қавму қабилае чун Ғаффориён Исломо ба оғӯш напазируфтанд. Ниме аз онҳо дар ҳамон лаҳзаи аввал имон оварданд ва ними дигар имонашонро ба лаҳзаи дидор бо Паёмбари Худо (с) дар Мадина ба таъхир гузоштанд.

Исломи ғаффорихо шодиофарин буд ва ҳеҷ ҷои таъачҷуб ва ҳайрате ҳам надошт... таъачҷубу ҳайрат барои Расули Худо(с) метавонист аз ин бошад, ки мардеро биёбад, ки пеш аз дидор бо ӯ имон оварда, аз ин, ки марде ӯро бо навои рӯҳбахши "Ассалому алайкум эй Расули Худо" бихонад, қабл аз ин, ки ӯро ба Илом даъват дошта бошад!... шояд танҳо Саҳобӣ ва ёре аз ёрони Расули Худо (с) –то он замон- буд, ки худ ба сӯи Илом паркашида буд ва ӯ он чунон, ки ривоёт овардаанд, панҷумин шахсе буд, ки ба Илом гаравид.

Нуқтаи дигаре ғайр аз ному нишони ғаффорихо ва ваҳшигариашон, ки боис шуд Расули Худо (с) дастонашро бар пешониашон ниҳод ва Абӯзар ҳайрону мотамзада кушиш дар гирифтани дасти муборакашон кунад, то масъаларо барояш шарҳ диҳад ва Абӯбакр (р) ӯро боз дорад. Ба суханони Абӯзар лаҳзае бингаред: "Абӯбакр ӯро беҳтар аз ман дарк карда", яъне Абӯбакр ин ҳаракати Паёмбари Акрам (с)ро беҳтар аз ман фаҳмида буд ва кунҳи

онро дарк карда буд, чизе ғайр аз он чӣ дар зеҳни ман буд...¹³

Агар масъала он мебуд, ки ба зеҳни Абӯбакр хутур карда буд, Паёмбари Худо (с) бар имонаш таълиқ ва тафсире мезад ва ё талмиҳе ва ишорае мекард...

Ва ё ин, ки он чунон, ки аз одати муборакашон буд, ҳамду сипос дар даргоҳи Илоҳӣ мегуфт, ки ғаффориёнро ҳидоят бахшида.

Ва то охирин лаҳзоти дидор, ки бори дигар суҳан аз Ғаффор ба миён меояд ва Паёмбари Акрам (с) Абӯзарро ба унвони сафир ва даъватгар бадон ҷо фиристад ва ба ӯ амр мекунад, ки то хуршеди Ислом зухӯр нанамуда ва Паёмбари Акрам (с) ҳичрат нафармуда, дар он ҷо бимонад, то ин лаҳза ёде аз ғаффориён нест ва Абӯзар то пас аз ҷон гирифтани Ислом ва нерӯманд шуданаш, то ҷое ки қудратҳои бузургро ба мубориза металабад, яъне то пас аз ғазваи Ҳандақ –Аҳзоб- пеши Паёмбар (с) наояд.

Дар ин ривоят Паёмбар (с) ҳеҷ тафсир ва ё шарҳе аз ин кори худ иброз намедорад ва ҳатто Абӯзар низ чизе намепурсад... Намедонем оё аз ҳайрату шигирфи Паёмбар ва тадаххули Абӯбакр бадин натиҷа расида буд, ки набояд дар ин масъала кунҷковӣ кунад? Албатта мо имрӯз бо ирода ва тавоне аз он зоти пок аз худ бипурсем, ки ҳақиқатан чӣ чизе таъачҷубу шигирфи Расули Акрам (с)ро барангехт?.

Суоле, ки гӯмон намекунам, касе ҷавобе барояш дошта бошад, шояд рӯҳи ҳикматҳое нухуфта дар фаросӯи ин "ҳадис" ба ин ишора мекунад, ки паёмовари осмонро хабаре буд пешин –аз осмон- аз ин мусофири ғаффорӣ...!

¹³ :Шояд ин нуқта, ки Абӯзар мехоҳад бо таманно ва хоҳишу нақле масъаларо равшан созад ва аз ин ҳолати мадхӯшӣ бадар ояд ва чун танҳо забонашро барои равшан намудани масъала кофӣ намедонад, мехоҳад дасташро низ шарик созад "хостам дасти муборакашро бигирам?",

Вале чӣ буд он хабар?!

Худо ва Расулаш ба он огоҳтар ва донотаранд...

Устод "Баҳӣ Хулӣ" ин ҳаракати Расули Худо (с)ро чунин тафсир мекунад: "Паёмбари Худо (с) бисёр шигифтзада ва ҳайрон монд аз ин, ки касе аз ин қабила ба Ислом рӯй оварад, дар ҳоле, ки ҳанӯз ҳам Ислом дар Макка ва дар ниҳояти сирият зери замин ҳаракат мекард...".

Шояд ин тафсир ҳамон гумони Абӯзар будааст: "Бо худ андешидам, ки оё аз ин, ки аз ғаффориён ҳастам, бадаш омад".

Ҳадсу гумони қонёқунандае нест, ки дар зеҳни худӣ Абӯзар хутур карда буд ва ҳеҷ далел ва бурҳоне ба сӯи он ишорае надорад...

Паёмбари Худо (с) аз ин, ки Абӯзар аз Ғаффор аст, ҳеҷ нороҳат нашуда(!), балки ўро ба унвони пайку даъватгари хеш ба сӯи ғаффориён фиристод ва дар ҷавоби Абӯзар, ки худахро аз Ғаффор муъаррифӣ кард, фармуданд: "Худованд мағфират кунад ва бибахшад ғаффориёнро" ва ҳеҷ ишора ва шарҳу тафсиле ба он чӣ дар зеҳни Абӯзар омада буд, қувват намебахшад. Ба таври мисол, эшон гуфтанд, ки: аз ин, ки хабари Ислом ба ман расида буд, Паёмбар (с) ҳайратзада шуданд. Дар чунин ҳолати ҳайратзадагӣ бо хушҳолӣ ва ризоят ҳамроҳӣ дорад, ки ин маъноро Абӯзар эҳсос накарда буд, чаро ки чунин ҳолате пеш меомад. Яъне ин ки Паёмбари Худо (с) бисёр хушҳол мешуданд... дар натиҷа Абӯзар дар шодӣ бо эшон ҳамоҳанг мешуданд, на ин ки саъй кунанд бо гирифтани дастони муборакашон пеши хушҳолияшро бигиранд!

Албатта агар Расули Худо (с) аз имон овардани ғаффориён ҳайратзада мешуданд, ки чӣ гуна дар ин лаҳзаҳои аввалини Ислом, ки ҳанӯз даъват дар марҳалаи зеризаминияш аст, имон дар қалби саҳро русӯх пайдо кардааст... Ҳатман ин хушҳолиро бо калимоте чун "Сипос Худоро" ва ё "поку муназзаҳ аст зоти поки Илоҳӣ" ва ё ҳар

сухани дигаре, ки баёнгари шодӣ ва хушҳолӣ ва шукри Илоҳӣ мебуд, баён медоштанд.

Ногаҳон даст бар пешонӣ задан ва ба замин хира шудан. Дар одоти мардум наметавонад аломати таъачҷуб ва шигифтзадагӣ аз суръати интишори даъват ва пайвастании бегонагон ба қорвони Ислом бошад. Чунин масъалае ҷой дорад, ки хушҳолӣ ва шодӣ бияфзоянд, на андешидан ва хайронӣ!

Шояд касе бигӯяд: Паёмбар (с) аз ин, ки Ислом қабл аз мустаҳкам шудани пояҳои асосии он бурӯз карда, қад баланд кунад, тарсиданд, ки мабодо ғофилгарона мавриди ҳуҷӯми ваҳшиёнаи душман қарор гирад ва ин дастӯри Паёмбар (с) ба Абӯзар ки ба қабилааш баргардад ва то интишор ёфтани ва қудрат гирифтани Ислом дар он ҷо бимонад, ин суҳанро тасдиқ мекунад.

Бо нигоҳи дигар дар ривоят мебинем, Паёмбар (с) эшонро амр карданд, ки ба сӯи қабилааш равад ва онҳоро ба Ислом даъват кунад ва агар гумони боло сихат медошт, шартӣ ақд иҷоб мекард, ки Паёмбари Акрам (с) ба ӯ амр кунад, ки Исломашро аз мардум пинҳон дорад ва сокиту ором дар гӯшае паноҳ гирад ва бо касе дар мавриди Ислом ҳеҷ суҳан нагӯяд, чаро ки даъвати ғаффорӣ ба Ислом ва имон оварданашон –бо тавачҷух ба мавқеъияти чуғрофии қабила, ки сари роҳи қорвонҳо қарор дошт- яъне инфичори ҳавлноқ, ки садҳо баробар қудрати Абӯзар дар расидани садои Ислом дар гӯши ҳамаи қабилаҳои Араб ва дар дунёи он рӯзи Араб садо хоҳад кард...

Паёмбар (с) низ аз Абӯзар напурсиданд, ки чӣ гуна хабари Ислом ба гӯшат расида, чаро ки дидор дар Макка сурат гирифт ва ҳамаи Макка хабар аз Ислом буди Муҳаммад ва ҳатто гушҳои бародари Абӯзар хабари мардеро, ки бар дини Абӯзар аст, аз даҳонҳои мардуми Макка рабуда буд ва он ду зане, ки дашномҳои Абӯзарро шуниданд, февран ба ӯ иттиҳом заданд, ки аз ин ҳизби

чадид аст, гуруҳи аз роҳ бадаршудаҳо, гумроҳон, мухолифони дину ойини ниёкон... то ҷое, ки вақте Абӯзар аз он бардаи бечора ва тарсӯ суроғи Паёмбар (с)ро гирифт, нохудогоҳ барошуфт ва бо тарсу ларза дод баровард: ой мардум! ин аз он гумроҳонаст ва мардуме, ки аз он марди гумроҳе, ки худоёнашонро ба боди масхара гирифта буд, дили пуре доштанд, ногаҳон ба ӯ ҳамлавар шуданд ва ҷоми хашму ғазаби хешро дар сангҳову чубҳо ва асову устухонҳо ва хулоса ҳар чӣ дар дами даст буд, ниҳода бар сари Абӯзар холӣ карданд...

Пас Исломи Абӯзар розе нест, ки бояд пинҳон бимонад ва Исломи Абӯзар дар Макка далеле надорад, ки хабари Ислום ба ғаффориён расида бошад. Албатта иттилоъ ёфтани ғаффориҳо амри мустаҳил ва аҷиб нест, ки ба хотири он Паёмбари Акрам (с) дасти муборакашро бар пешонияш зананд. Абӯзар ҳайрону парешон гардид. Абӯбакр (р) сирру рози қиссаро дарёбад, ки чаро Паёмбари Акрам (с) чунин дар фикр фуру рафт. Абӯзар нохоста вокуниш нишон диҳад. Абӯбакр пешашро бигирад, он гоҳ Абӯзар дар ёбад, ки иштибоҳ фаҳмидааст ва Абӯбакр беш аз ӯ Паёмбарро дарёфта, "чаро, ки дӯсташро беҳтар дарк мекард...".

Ҳамаи инҳо моро вомедорад, ки гӯмон барем ин дидор барои Паёмбар тозагӣ надошт ва он лаҳза дар чаҳорҷӯбаи он дидор хулоса намешуда, балки парда аз хотираҳои, ки дили замону маконро мишикофта, бар кашида аст.

Албатта Худованд ва Расулаш донотаранд ва мо бо кӯшиши худ дар пайи дарёфти ҳақиқат, танҳо саъй дар касби савобе дорем аз даргоҳи карами Илоҳӣ!..

Сипас Абӯзар бо Расули Акрам (с) ба хонаи Абӯбакр (р) мераванд, то аз кишмиши Тоиф чизе бихуранд.

Гуфтанд: "Ва он аввалин ғизое буд, ки пас аз расиданам ба Макка мехурам, (оре! пас аз 15 рӯзи тамом!) пас аз чанде боз пеши Расули Худо (с) омадам, эшон фармуданд:

"Масири даъватам ба сӯи нахлиstone кашида мешавад, ки гумон мебарам ба Ясриб (Мадина) бошад! Оё шумо даъвати маро ба қавму хешонат мерасонӣ?, шояд Худованд сарафрозашон карда, туро низ аҷру подош диҳад!".

Ба зӯдӣ хоҳем дид, ки чӣ гуна Абӯзар бар ин аҳду паймонаш собитқадам мемонад ва дар роҳи Худо аз ҳеҷ касе тарсу ваҳме ба дил роҳ намедихад ва ҳақро ҳар чанд талх бошад мегӯяд, шояд ҳам бо талхтарин ҷумлаҳо...

Худаш мегӯяд: "Пеши бародарам Унайс омадам, ба ман гуфт: Чӣ кор кардӣ? Гуфтам: Ба Худои оламиён имон овардам ва ба садоқати Расулаш гӯвоҳӣ додам. Гуфт: маро низ тавони бемехрӣ бо динат нест, ман низ имон оварда шаҳодат медиҳам. Сипас пеши модарамон рафтем, эшон низ имон оварда ва шаҳодат доданд, пас аз он пеши қабилаамон Ғаффор баргашта ба Ислом даъваташон кардем, нисфе аз онон ба Ислом гаравиданд ва писари Раҳзаи ғаффорӣ, ки раисашон буд, имоматашонро бар уҳда гирифт...".

Диққат кун, ки Абӯзар Исломо барои қавмаш бо армуғон овард ва бо даъвати ӯ буд, ки онҳо ба Ислом шарафёб шуданд, аммо ӯ дар намоз имоматашон намекунад. Ба ёд биёвар, ки чаро Паёмбари Худо (с) пешниҳоди иморату раҳбарии Абӯзарро напазирӯфт...

Пас ин мард барои раҳбарият сохта нашуда буд, дар ғайри ин сӯрат бидуни шак имомати мусалмонеро, ки бо даъвати ӯ ба Ислом гаравида буданд, бар уҳда мегирифт..

Қиссаи аввалин дидори Паёмбари Акрам (с) ва Абӯзар ба поён мерасад, дидоре ки метавон онро тарҷумае дониста аз ҷониби пӯшидаи ахлоқӣ ва нафсиётии ин шахсият, дидоре, ки баёнгари пушти пардаи моҳият ва шахсияти Абӯзар аст.

1. Роҳзанест аз қабилае, ки ҳурмате барои моҳҳои ҳаром қоил нест.

2. Марде, ки қабл аз шунидани номи Ислом намоз меғӯзорад.

3. Чун хабари Ислом ба гӯшаш мерасад, бо имон ба сӯяш мешитобад.

4. Дар радди буттон бисёр шадид аст ва дар нақду бадғӯиашон забони тунд дорад.

5. 15 рӯзи тамом тоқат дорад, ки бо об ва танҳо об, зиндагӣ кунад.

6. Сипас он дидори аҷиб ва таъаммулу ҳайрати Паёмбари Акрам (с).

7. Ва чун Ислом меоварад, Расули Акрам (с) ӯро ба унвони пайки даъвати хеш ба сӯи қавмаш раҳсипор карда, ба ӯ амр мекунад, ки то барафрохта шудани парчами Ислом дар Мадина, барнагардад.

Сипас Абӯзарро гӯм мекунем ва ҳеҷ аз ӯ намешунавем. Ислом банду бисоти хешро аз Макка ҷамъ карда раҳсипорои Мадина мешавад..

Паёмбар (с) шамшери бурронашро бар гардандҳои муширикин дар ғазваи "Бадр" фуру меоварад ва пирӯзии саршоре насиби мусалмонон мегардад, пас аз он шикасти талхе ҷомеъаи Исломо дар ғазваи Уҳуд меларзонад ва наъраи муширикин фазои поки саҳроро палид мекунад. Пас аз он ғазвоҳо ва мушкилоту пирӯзиҳоест пай дар пай то ғазваи "Хандақ" ва дар ғазваи Хандақ, ҳамаи нерӯҳо ва аҳзоби куфр аз замину замон, чапу рост, бар пайкари Ислом метозанд, гӯё ки фардои он на нома аз Ислом бар ҷой хоҳад монд ва на нишоне. Ин ҷост, ки дасти тавонманд ва камаршикани Илоҳӣ бори дигар бо лутфи хеш Аҳзобро барҳам мезанад ва бори дигар парчами Исломо дар талотуму ҳайрати замона барафрошта мешавад ва Расули Акрам (с) ба таҳаввулоти амиқе башорат медиҳад ва сиёсати дифоъии худро бо тактики ҳуҷумӣ иваз мекунад: "Аз ин пас қурайшиҳо ҳар гиз бар шумо ҳамла нахоҳанд кард, шумоед, ки бар онон метозед".

Танҳо инчост, ки бори дигар Абӯзар тулӯъ мекунад ва дидори дуввум ба самар мерасад. Албатта ин дидор низ таъми хосе дорад. Вақте ба маҳзари Расули Акрам (с) ворид шуд, Паёмбари Худо ба ӯ нигариста фармуданд: "туи Абӯнамл" ва "намл" ва "зар", ду калимаи мутародиф ба маънои мурчаанд. Эшон фармуданд: Абӯзарам, эй Расули Худо!

Абӯзар чӣ гуна бо ҷомеъаи Мадина дар канори Паёмбар (с) зист? ҷомеъае, ки дар он мардони импротурони ояндаи исломӣ тарбият меёфтанд ва раҳбари ин ҷомеъа, ки дар воқеъ донишгоҳи бузург буд, ба хубӣ донишҷӯёнашро мешинохт ва медонист, ки чӣ касеро ба чӣ коре гуморад. Паёмбар (с)ро дар қалби ӯ ҷойгоҳи хосе буд, ки ҳамеша Абӯзар аз он бо лақаби "محبوي" –азизам-, ки барои Паёмбари Акрам ихтиёр карда буд, ёд мекард. Ҳар гиз Абӯзар ҷуз бо ин лақаб номи Паёмбарро бар забон намеронд.. "خليلي" ..-дӯсти ман-.

Абӯзар ҳамеша гули сари сабаби маҷлиси Паёмбари Акрам (с) буд ва дар садри маҷлис ҷой дошт ва агар ғоиб мешуд, Паёмбари Акрам (с) бо таваҷҷуҳ ва эҳтимоми хосе ҷӯёи ҳолаш мешуданд.

Ин ҳақиқатро барои мо Абӯдардо (р) нақл кардааст, касе, ки Абӯзар бо ӯ бархурди шадиде дошт, ки ба зӯдӣ хоҳем дид...

Ғазваи Табук буд, бидуни Абӯзар ба пеш мерафт. Мусалмонон гумон бурданд, ки Абӯзар низ тахаллуф кардаст"... сипас Абӯзар буд, ки танҳо танҳо қадамҳои пуртавонашро ба сурати шуълаҳои оташини саҳрои сӯзону хушк мезад ва ин ҷо буд, ки он суханони дилнишин ва зебои паёмовари тавҳид ӯро навозиш дод. Бехтарин ҷумлае, ки як сарбоз метавонад аз фармондеҳаш бишнавад ва ё як мусалмон аз Паёмбараш, "дар набуди ту эҳсос мекардам азизтарини хонаводаамро гум кардам".

Дуруду саломи Худо бар ту бод эй паёмовари осмон!..
Ўро аз хонаводаат мешуморӣ, бале чун азизтарин фарди
хонаводаат, ки аз ту дур монда!...

Паёмбари Худо фармуданд: "Кӣ дар рӯзи қиёмат ба
ҳамон ҳоле ба ман мепайвандад, ки дар дунё раҳояш
мекунам?"

Абӯзар гуфт: ман! эй Расули Худо... Паёмбари Акрам (с)
фармуданд: "Рост гуфтӣ".

Сипас рӯ ба ёронаш карда фармуданд: **"ҳеч дарахте ва
ҳеч сахрае (санги бузург) бар ростгӯтар ва бо вафотар аз
Абӯзар соя наандохта..."** –оре ҳаргиз дунё шоҳиди
ростгӯтар ва бовиқортар аз Абҷӯзар нахоҳад буд- **"Ҳар ки
мехоҳад зуҳд ва порсоии Исо (а)ро бубинад, ба Абӯзар
бингарад"**.

Дар шабоҳат додани Паёмбари Худо (с) Абӯзарро ба
Исо (а) маъноҳо ва далолатҳои нухуфтааст, чаро ки ҳазрати
Исо зоҳиди дунё ва ҳар он чӣ дар он буд.. Зуҳду порсоии
касе, ки ҳеч ҳукму фармоне аз фармонҳои Илоҳӣ дар бораи
давлату иқтисод ва молу сарватро пушти по намезанад.

Зуҳд ва порсоии Абӯзар, зуҳди касест, ки дунёро пушти
сар ниҳода, на зуҳди шахсе, ки масъулиятҳои таҳаммул
карда, кушиш мекунад то ҳаққашро адо кунад ва ё
битавонад аз панҷу хама ҳаққу ботил он гуна ҷон солим
бадар орад, ки на ўро аз дунё баҳраест ва на азобе
гиребонгираш, он чуноне, ки имом ва пешвои зоҳидон ва
порсоёни дунё, халифаи дуввуми Расули Худо Умар бин
Хаттоб орзу дошт...

Абӯзар бо Паёмбари Худо (с) аҳду паймон баст, то ўро
бо ҳолате, ки дар дунё тарк карда, дар рӯзи қиёмат мулоқот
кунад ва бисёр исрор дошт, ки ҳар тавр шуда ин аҳду
паймонро ба ҷой оварад ва танҳо дар ин сурат буд, ки
метавонист аз худаш розӣ гардад...

Ва инчунин ба ҳудаш меболид: "ман дар рӯзи қиёмат аз ҳамаи шумо ба Расули Худо (с) назидтарам, чаро ки ман борҳо аз эшон шунидам, ки мефармуданд:

"Наздиктарини шумоён ба ман он кас аст, ки ба ҳамон вазъ ва ҳоле, ки ўро дар дунё гузоштам, маро дар охираат дарёбад", ба Худо савганд, ки ҳар як аз шумо ба чизе часпдаед, магар ман!".

Ў барои худ роҳу расмро интиҳоб карда буд ва нақшае дар сар дошт ва лаҳзаҳои зиндагиашро фидои расидан ба он ҳадаф, яъне наздикӣ ба камол ва усвагӣ карда буд.

Ва Расули Худо (с) низ ўро барои ин мақом ва рутба интиҳоб ва муҳайё сохта буд. Нақши "улгӯ" ва "мисол", ки орзуҳои маҳрумонро барангехта месозад.. Аршу ҷабаррути сарватмандонро ба ларза дармеоварад. Нидои пуртанини ҳақ ва ҳатто ҳақ номумкин бошад, чаро ки дунё дар фироқи садои ҳақ дар роҳи ваҳшатноки ториқиҳо суқут хоҳад кард ва инсоният рангу бўйи ҳудашро аз даст хоҳад дод..

Абӯзар аз Расули Акрам (с) хост то ўро васияте кунад, эшон фармуданд: "Бенавонёнро ба дӯстӣ гир ва бо онон нишасту бархост кун". Сипас фармуданд: боз маро васият кун! Эшон фармуданд: "Дар роҳи Худо аз ҳеҷ кас тарсу воҳимае надошта бош, ҳақро бигӯ агар чӣ талх бошад".

Меғӯфт: "Дӯст ва халилам ба ман омӯхта, ки ҳар молу матоъе, чӣ тилло бошад ё нуқра, чун андухта гардад, дар рӯзи қиёмат лаҳча хоҳад буд, ки соҳибу моликашро бо он доғ мекунанд, магар он ки онро дар роҳи Худо харҷ кунад".

Ва гуфт: "Дӯсту халилам ба ман омӯхта, ки канори пули ҷаҳаннам роҳест ноҳамвор ва лағжон, ки агар сабукбор бошем, беҳтар метавонем аз он бигзарем, то сангинбор".

Ва Абӯзар бар ҳарф ҳарф ва калама калимаи аҳду паймони худ бо дӯсташ устувору пойдор буд.

Аз ин, ки дар хонааш як дирҳам тилло ва ё нуқра бошад, қабул надошт ва барои харҷи хонаводааш услуб ва равиши бисёр аҷибро интиҳоб карда буд. Пулҳои тилло ва

нуқраашро бо пулҳои беарзиши мису сурб иваз мекард, ҳар чанд, ки бисёр зиёд ва хеле сангин бошанд, ҳатто агар аз бори қач ва лағжони соҳибони тиллову нуқра рӯзи қиёмат ҳам сангинтар шаванд ва шакку шубҳаҳоро низ метавонист барангезад, ҳамон гунае, ки муҳолифонаш дар Шом ҳангоме, ки халифаи саввум бино ба шикоятҳои амири Шом аз ӯ, ӯро хост, чунин тасвир карданд, ки: хурчинҳои пуле дорад, ки як мардро тавони бардошташ нест!. Муҳолифонаш мегуфтанд: нигоҳ кунед ба он касе, ки моро ба зуҳду порсӣ даъват мекунад ва ҳудаш кисаҳои пур аз пул дорад!.

Ва ҳамсараш дод мезад: инҳо пулҳои беарзиши оҳанӣ ҳастанд!

Абӯзар аз ононе набуд, ки ба зоҳир таваҷҷуҳ карда бо чапу рост кардани суҳан саъй кунад, ки хостаи дилаш ҷомаи амал бипушонад.. ҳар гиз! Ҳадафу ормоне, ки бадон имон оварада буд, возеҳу равшон буд. Албатта, ки андӯхтани сарват ва ҷамъ кардани молу манол ҳаргиз бо ин навъ пулҳои беарзиш имкони пазир нест. Духтараш вақте, ки барои харидани ғизо ба бозор мерафт, пулҳоро дар сабад ва халтае ҷамъ мекард ва фурушандагон борҳо бо дидани ин пулҳо чизе ба ӯ намефурухтаанд ва мегуфтанд, ки ин пулҳо ботил шудааст ва танҳо ба хоҳири ин ки бисёр сангин буд ва ҳисобу ниғаҳдорӣ мушкил.

Андӯхтани молу сарват танҳо бо тилло ва нуқра имкон дорад, аммо ҷамъ кардани сарват бо оҳану сурб ё мис танҳо парда аз миқдори сарвати соҳибаш мекашад ва шакку шубҳаҳо бар ӯ меангезонад.

Ва ононе, ки аз нақши тиллову нуқра дар падидаи омадани низоми сармоядорӣ навин хабар доранд, орзу мекунанд, ки эй кош даъвати Абӯзар дунёро дарбар мегирифт. Бисёре аз ҳукуматҳо бар асоси равиши Абӯзар пулҳои нақди бузургро ботил карданд, то аз андӯхтани

сарват ва фирор аз он ба кишварҳои хориҷӣ ҷилавгирӣ кунанд.

Ва ӯ бо худ аҳду паймон баста буд, ки дар он ҳолате, ки Паёмбарро видоъ гуфтааст, ӯро боз ёбад ва паймон баста буд, ки ҳақро ҳар чанд талх бошад, ошкор гӯяд.

Албатта ҳақ ҳамеша талх аст ва Абӯзар талхтаринашро интиҳоб мекард ва ӯ буд, ки бо он ду зане, ки бутҳоро парастид мекарданд, пешниҳод кард, ки..(?).. худро ба худоёнашон диҳанд. Инчунин калимоташро интиҳоб мекард!..

Ба мулоқоти тундаш бо Абӯмусо (р) тавачҷуҳ кун..- Абӯмусо (р) аз ёрони бузургвори Паёмбари Акрам (с) аст, ки бо як дунё шавқу муҳаббат ба сӯи Абӯзар меомад ва ӯро дар оғӯш мегирад ва мегӯяд: Марҳабан, бисёр хуш омадӣ бародар. Абӯзар ӯро ба тундӣ ва бо хушунат канор мезанад ва мегӯяд: Аз ман дӯр шав! Аз рӯзе, ки иморатро пазируфтаи, ту дигар бародарам нестӣ!

Абӯзар иморату салтанатро ғасод ва гумроҳӣ медонад ва пазируфтани масъулиятҳои он пеши ӯ яъне аз байн рафтани робитаи бародарӣ. Ва ин назарияест, ки беш аз ҳазор сол баъд аз Абӯзар "Стиворт Мил" онро матраҳ сохт. Ҳар султа ғасод аст ва салтанати мутлақ яъне ғасоди мутлақ.

Оё ҳар касе, ки масъулияти иморатро қабул кунад, дар дидгоҳи Абӯзар мутаҳам аст? Ҳамаи ёрони барҷастаи Расули Акрам (с) ва Саҳобаи бузургвор дар мансабҳои болои ҳукумати адои вазифа мекарданд? Равиши ӯ аз безорӣ аз ҳукумату салтанат хабар медиҳад.

Ў ҳамзамон бо вафоти Абӯбақр (р) Мадинаро раҳо карда ба Шом рафт ва аз мавоқифи ӯ бо халифаи дуввум, Умар (р) иттилоъе надорем.

Ва дубора бар сахна зоҳир мешавад, магар бо тағйиру таҳаввулоте дар дунё ва бо шавқу орзуи маҳрумоне ба калимаи ҳақ.. ҳаққи талх!

Боз ба мавқифаш бо "Абӯдардо" таваҷҷуҳ кун.. гузари Абӯзар ба он ҷо расид, дид ки Абӯдардо барои ҳудаш хонае месозад, бо суханони тунд ва лаҳҷаи такондиҳанда бар ӯ тозид, ки хиштҳоро бар гардани мардум савор кардаи?!

Ва ҳар ки хонае ва ё ҳатто кулбае ҳам сохта, ҳатман бархе хишту оҷурро барояш ҳамл кардаанд. Аммо равиши Абӯзар дар инҷо пардае аз бисёр мафҳумҳои хомӯш бармекашад. Ӯ ҳамаи ононро, ки дар тӯли таърих мардумро маҷбӯр сохтаанд хишту оҷурро барояшон бардоранд, мутаҳам месозад аз "Хуфу" Фиръавни Миср, ки аҳромро бино намуд то Абӯдардо ва он кулбаи хоксоронаш.

Абӯдардо ҳайрон худро дармеёбад, ки ин сарпаноҳест, ки барои ҳудам месозам. Боз Абӯзар ҳамон суолро муҳкам дар гӯшҳои ӯ метапад, ту гӯи ки Абӯзар инсониятро мухотаб қарор дода: Оҷурро бар дӯши инсонҳо савор кардае?!

Абӯдардо ҳайрон мегӯяд: ин қадар аз ман нороҳат шудӣ?..

Ин сухани ӯ ҳисси "ҳаққи талх"и Абӯзарро барангехт. Ин ҷо буд, ки Абӯзар бо суханони хушк ва бо лаҳҷаи талху сард ба ӯ тохт, ки: Агар туро дар байни касофатҳои (мусор) хонавода меёфтам, бароям бисе шоистатар буд, аз ин, ки ин ҷо бибинамат.

Абӯдардо Саҳобӣ ва ёрест бузургвор аз ёрони Расули Худо, ки дар ҷангҳо бисёр қаҳрамонӣ нишон дода, дар бисёре аз ҷангҳо, ки дар онҳо набуда, ҷонашро таъмаи шамшерҳо қарор дода, касест, ки мадраки зуҳд ва порсой дорад, он кас ки дар мавридаш гуфта шудааст: дунёро бо ду дасту сипараш аз худ меронад ва дар биҳишт ӯро қасрест, ки на чашм монанди онро дида ва на гӯш шунида ва на хаёлро тавони тасаввури онаст.

Аммо чун барои худ хона месозад, сазовори чунин сарзаниши саҳту дарднокест аз Абӯзар..

Албатта набояд мо бо диди табақотӣ ба ин гуфугӯ нигоҳ кунем ва гумон барем, ки: "Абӯдардо" (р) намунаест аз моликон ва сарватмандон ва мухтакирон ва "Абӯзар" имом ва пешвои маҳрумон ва коргарон..

Ҳар гиз... Абӯдардо касест, ки тавони сабр дар муқобили Исроф ва табзирро надорад ва бо дидани кучактарин асаре аз он хашму ғазаби оташине дар синааш инқилоб мекунад. Касест, ки вақте ба ҷашни издивоҷи "Солим бин Абдуллоҳ бин Умар бин Хаттоб" дохил шуд ва дид, ки деворҳоро бо порчаҳои сабз зиннат ва оростаанд, саросема ва хашмноқ ба Абдуллоҳ бин Умар гуфт: Эй фарзанди Умар! Ин дигар чист? Деворҳоро мепушонед?!

Абдуллоҳ бин Умар саршикаста ва ҳаҷолатзада гуфт: бубахшед! Ин кори зинҳост... ки албатта ин нуқтаи заъфи Абдуллоҳ буд, ки бо занҳо бисёр нармхуйи нишон медод ва ин ҳамон далеле буд, ки Умар ба сабаби он ӯро шоистаи хилофат намедонист.

Абӯдардо гуфт: Ҳар гиз гумон намекардам, ки занҳо бар ту чира шаванд, ба Худо савганд, ки ғизоятро намехурам ва берун рафт..

Абӯдардо дар ин ҷо равиши Паёмбари Акрам (с)ро интиҳоб кард, ки вақте диданд модари мӯминон Ойша (р) кулбаашро бо порчаҳои, ки бар девор гузошта, зиннат баҳида онҳоро канор зада фармуданд: "эй Ойша! Худованд дар он ҷӣ ба мо арзонӣ дошта, моро амр нафармуда, ки сангу гилро либос бипушонем".

Дар содатарин равиш барои дарки матлаб метавон ёрони Расули Худоро чун сарбозон дар як саф қарор дод. Ин ҷост, ки Абдуллоҳ бин Умарро дар самти рост мебинам, чаро, ки дар пушондани деворҳо ишколе намебинад. Дар самти чап Абӯдардо аст, ки розӣ ба пушонидани деворҳо нест, дар самти чап чапи Абӯзар аст, ки аслан ба бинони девор муҳолиф аст!..

Иҷоза диҳед, ки суҳан аз чапу ростро то дарки бархе аз сифоти равшани Абӯзар... шиддату хушкии ӯ... ҳатто дар таъруфот ва муҷодалоташ ба таъхир андозем.

Вақте Абӯзар ба "Зубда" омад, намоз барпо шуд ва масъули ҷамъовариҳои садақа имомати мардумро бар уҳда дошт, эшон ба Абӯзар гуфтанд, ки бифармоед шумо имом шавед. Абӯзар гуфт: на! Ту бифармо, чаро ки Расули Худо (с) ба ман фармуданд: "Гӯш кун ва фармонбардор бош, ҳатто агар раисат бардаи бинибурида бошад", ту бардаи ва бинибурида ҳам нестӣ!

Он мард бардаи сиёҳ буд, аз бардаҳои садақае, ки "Муҷош" ном дошт.

Шумо тасаввур кунед, ки ба шахси муҳтарам мегӯед: лутфан ҷаноби олай бифармоед.. ва ӯ ба шумо бигӯяд: на! ту бифармо! Ба Худо агар аз ту ҳам шахси пастаре мебуд, мегузоштам пешопешам бошад.

Бидуни шак, ки дӯсти мо аз ин таъруфи абӯзорона беш аз он, ки хушҳол шавад, нороҳат шуд!

То гиледро аз зери пойи чапгароён бикашем, вақте Абӯхурайра (р) Абӯзарро ба оғӯш гирифт ва гуфт: марҳабан, хеле хуш омадӣ, сафо овардӣ бародари азизам.

Абӯзар пурсид: оё барои худат хона сохтаи?!

Абӯхурайра (р) гуфт: на! Он гоҳ Абӯзар гуфт: ту бародарам ҳастӣ, ту бародарамӣ..

Албатта Абӯхурайра (р) дар пеши чапгароён ҷойгоҳе надорад!.

Дидгоҳи Абӯзар аз инсонҳо ин буд, ки мардумон ҷӣ бисёранд! аммо ба ҷуз парҳезгорон ва тавбагузорон дар касе хайр нест.

Бо дӯсташ аҳду паймон баста буд, ки ҳақро ҳар чанд талх бошад, бигуяд ва дар роҳи Худованд ҳеҷ ҳаросе надошта бошад. Ва амири мӯминон Алай бин Абитолиб (р) беҳтарин касе аст, ки метавонад гувоҳӣ диҳад: "Имрӯз касе намонда, ки дар роҳи Худо аз ҳеҷ чиз тарсу воҳима надошта

бошад ба чуз Абӯзар, ҳатто худӣ ман!" -ва ба синааш ишора намуданд.

Ҳоло ки метавонад Абӯзарро дар самти чапи Алӣ (р) қарор диҳад?.. Абӯзар ҳуқуқашро мегирифт ва ба оҳану сурб табдил мекард, то нашоҷад ки тиллову нуқра ҷамъ кунад, аммо Алӣ (р) равиши дигаре интиҳоб карда буд, ки ҳамаи байтулмолро тақсим мекард, сипас амр мефармуд ҷоруб зананд ва об пошанд. Ин равиши писандидаи ӯ буд, ки ҳамеша такрораш мекард!..

Ё ҳамон тавре, ки меғӯем, байтулмолро аз лаълии шусташуда ҳам тозатар нигоҳ медошт, дигар ҳеҷ шубҳаи ҷамоварӣ ва хирман кардани молу сарват боқӣ наместанд!

Вақте Алӣ (р) пурсид: "кӣ Усмонро куштааст?", сад ҳазор шамшер ба ҳаво бархост, ки мо ҳама куштаем. Инҷо буд, ки маҷбӯр шуд, таҳқиқ дар ин масъаларо ба таъхир андозад, то мусалмонон мустақар шуда ҳамзабон гарданд.

Ва Алӣ (р) бар пазируфтани мансабҳои ҳукумати на фақат муҳри ҳаром назад, балки худаш хилофатро пазируфт ва дар роҳи истехкоми он шамшер зад ва дар ҳоле, ки халифа буд, хуни гаронқадрашро ба замин рехтанд, дар ҳоле ки Абӯзар дар Зубда танҳо танҳо аз диёри фонӣ гурехат, дуруст ҳамон гуна, ки Паёмбари Акрам (с) ба ӯ башорат дода буд.

Занаш мегирист. Ба ӯ гуфт: чаро гиря мекуни? Гуфт: бояд, ки туро кафан кунам ва ман порчае надорам, ки андозаи кафанат бошад!..

Гуфтанд: гиря накун! рӯзе бо бархе аз ёронаш аз ёрони Паёмбари Акрам (с) дар маҳзарашон буд, ки фармуданд: "марде аз шумо дар саҳрои хушк хоҳад мурд ва гуруҳе аз мӯминон бар ҷанозааш хоҳанд расид", ва ҳамаи ононе, ки дар он маҷлис бо ман буданд дар шаҳр ё рустое мурданд ва аз онҳо танҳо ман мондаам, ки имрӯз дар ин саҳро мемирам, чашм ба роҳ бош, ҳатман он чиро меғӯям хоҳӣ дид..

Ҳамсараш гуфт: чӣ тавр мумкин аст, вақти ҳаҷ тамом шуда, касе аз ин ҷо намегузарад. Абӯзар гуфт: Интизор бош! ба Худо, ки на дурӯғ гуфтаам ва на бароям дурӯғ гуфтаанд. Дар ин лаҳзаҳо буд, ки мардонеро диданд, ки чаҳор наъл (бо суръат) ба сӯи ӯ метозанд ва дар канораш истода пурсиданд: чӣ хабар шуда?

Гуфт: мусалмонеро кафан кунед, ки аҷру подашаш бо Худост.

Гуфтанд: кист? Гуфт: Абӯзар.

Онҳо саросема аспҳояшонро раҳо карда ба сӯи ӯ давиданд ва мегӯфтанд: падару модарамон фидоят эй ёри Расули Худо.

Абӯзар гуфт: Мужда бошад шуморо, ки шумо ҳамон касоне ҳастед, ки Расули Худо дар мавриди шумо чунин гуфтанд...

Сипас идома дод: ва имрӯз бадин ҳол афтодаам ва агар порча ва либосе медоштам, ки барои кафанам кифоят менамуд, ба ғайр аз он розӣ намешудам, аммо шуморо ба Худо савганд медиҳам, ки касе маро кафан кунад, ки ҳар гиз на иморате ба уҳда дошта ва на пайке буда!..

Ва ҳамаи онон ҷуз ҷавоне аз ансор корманди ҳукумат буданд. Он ҷавон гуфт: ман соҳиби ин шарафам. Дуто тикаи порча дар хурчинам дорам, ки модарам онҳоро бофта ва ин порчае, ки бар танам аст... Абӯзар гуфт: оре! ту маро кафан кун!..

Ва ин чунин пешгӯии Паёмбар (с) ба ҳақиқат пайваст ва ӯ танҳои танҳо дар саҳро ҷонашро ба ҷонофарин таслим кард. Пешгӯии Паёмбар (с) ба ҳақиқат пайваст ва гуруҳе аз мӯминон ӯро кафан карданд, ҳар чанд, ки Абӯзар ҳамаи онҳоро ҳаросон сохта тарсонид ва дар омонатдориашон мутаҳамашон сохт ва аз ин, ки дар порчае, ки бо пули аморат ва ҳукуматдорӣ ва кори давлатӣ харида шуда, кафан нашавад, сарпечӣ кард, чаро ки шакку шубҳаи

ихтилоҷ ва дуздӣ дар атрофи ҳамаи ин корҳо чарх мезанад ва шакку гумонро дар молашон роҳе ҳаст.

Инҳо касоне буданд, ки падарон ва модаронашонро қурбони ӯ карданд, вале ӯ касе набуд, ки дунёро видоъ гуяд, магар ин ки охири каломаш сухани "ҳаққи талх" бошад.

Дар ҳоле, ки ҷаҳонро падрӯд мегуфт, дидгоҳу идеяшро дар мавриди ҳукумату салтанат эълон дошт.. ҳамаи ҳукуматҳо.. ҳамаи мансабҳои давлатӣ ҷойгоҳи фасоданд.. ҳамаи молу ва сарват инсонро ба ботил мекашонанд ва ҳар, ки масъулияти молиро бар ӯҳда гирифт, муттаҳам аст.. магар ин нест, ки қонун аз ӯ мепурсад «инро аз кучо овардай?».. бар асоси фалсафаи Абӯзар!.. ва оё ин ҳамон фалсафаи Умар нест, ки намояндае аз сандуқи байтулмол мефиристонд, то сарвати устодоронро тақсим кунад?!

Умар марди давлату сиёсат аст. Устодоронро интиҳоб мекард ва ӯ ба ҳубӣ медонист, ки онҳо инсонанд ва ҳар вақт мумкин аст, шикори ризқу барқи дунё шаванд ва ӯ талош дошт, ки аз худаш намӯна ва улғӯе аз ҳокими одил ва парҳезгор пешкаш кунад, ки башарият ба ӯ иқтидо кунад.. аз ин рӯ нозирони қавӣ интиҳоб карда буд, ки бар устодорону масъулини давлатӣ назорати шадид дошта бошанд, то битавонад майдони амалро ҳар чӣ бештар ба дараҷаи мисолият ва улғӯӣ наздик созад.

Аммо овози Абӯзар бисёр зарурист, то парда аз фазоҷ ва зиштиҳои ҳукумат баркашад ва мардумро огоҳ созад..

Ва сӯистиғода аз қудратро маҳкум созад. Ӯ ангушти иттиҳоме буд, ки ҳамеша ба сӯи касе, ки масъулиятеро ӯҳдадор мешавад, дароз буд.

Оре! Қудрату нерӯи иттиҳом надошт. Қонунро наметавонист татбиқ кунад ва ё адло барпой дорад ва касоне, ки қалбҳои пӯсидашон бемор буд, аз ӯ ҳаросе надоштанд.

Метавон гуфт, ки Абӯзар муддаъии ом буд бар алайҳи сарватмандону ҳукумат..

Ва достони ҳадиси «танҳо меравад ва танҳо мемирад ва рӯзи қиёмат монанди як миллат ба танҳои барангехта мешавад». Абӯзар дар ғазваи Табук аз лашкариён боз монд, чаро, ки шутураш лоғар ва бечон буд ва билохира маҷбур шуд хурчинашро бар пушташ ниҳода, пиёда ба роҳ афтад. Албатта бору бунаи зиёде надошт ва мо дидем, ки тушаи роҳаш ҷуз об, чизе нест ва дидем, ки чӣ тавр 15 шабурӯзи тамомро дар Макка бо об ва танҳо оби Замзам сипарӣ кард, албатта фарбеҳ ҳам шуд ва ҳеч эҳсоси гуруснагӣ ҳам накард.

Лашкариёни мусалмон дар он сӯи сароб шабаҳеро медиданд, ки ором ором ба сӯяшон меомд.. гуфтанд: ё Расули Худо! мардест, ки танҳо роҳ меравад.. Расули Аллоҳ (с) орзӯ кард, ки он мард танҳо Абӯзар бошад, чаро, ки Абӯзарро бисёр дӯст медошт ва намехост аз шарафи ҷиҳод маҳрум бимонад.. Расули Акрам (с) фамуданд, «Абӯзар бош!»..

Чун нуқтаи сиёҳ наздик ва наздиктар шуд, сипоҳиён бо шодӣ ба Паёмбар (с) мужда доданд, ки ба Худо Абӯзар аст!

Онгоҳ Расули Худо (с) сухани машҳурро бар забон ронданд, ки «*Ба танҳои роҳ мепаймояд ва дар танҳои мемирад ва рӯзи қиёмат чун як миллат барангехта мешавад*».

Ва мо дидем, ки чӣ гуна якаву танҳо он саҳрои сӯзонро пушти сар мегузашт ва бо ҳамаи он сахтиҳо ва мароратҳои роҳ худашро ба сипоҳиён расонид ва бо чашмони худ дидем, ки чӣ гуна пешгӯии Паёмбар (с) дар мавриди ӯ ба амал пайваст ва дар он саҳрои танҳо ва хомӯш шамъи зиндагии Абӯзар хомӯш гашт ва он гуруҳи мусулмонон аз роҳ расидан ва ӯро кафан карданд.

Ва моро ҳеч шакку шубҳае нест, ки пешгӯии Паёмбар (с) дар рӯзи қиёмат низ амалӣ хоҳад шуд ва Абӯзар танҳо ва чун як миллат барангехта мешавад

Чӣ гуна.. ва чаро?

Уммат ва миллати ҳар касе дар қомус ва фарҳанги мо он касонеро гӯянд, ки бар роҳу расми ӯянд. Пас маънои ин гуфтаи Паёмбар (с), ки Абӯзар дар рӯзи қиёмат ягона хоҳад буд.. якаву танҳо, инаст, ки ҳаргиз касе ба даъвати ӯ лабайк намегӯяд. Оё таърих ба дурустии ин сухан гувоҳӣ медиҳад? ва оё замонаи моро дар фаҳми ин пешгӯии Паёмбар (с) ёрӣ медиҳад?

Оё Абӯзар раҳбарияти гуруҳ ва ё хизберо бар ӯҳда дошт ва ё дар паи барҳам рехтани низоми иҷтимоӣ хосе буд? ва оё метавон ӯро чапгарои Ислом номид ва оё бо таъбире ва ному расми ҷадид аз ислоҳот ва вожаҳое имрӯза?

Қабл аз ин, ки ин қазияро бигшоём, бигзор Абӯзарро дар канори Расули Акрам (с) бештар бишносем..

Расули Акрам (с) ояндаи Абӯзарро хуб медонист, гӯё, ки онро дар пеши чашмонаш мушоҳида мекард..

Рӯзе Абӯзар хост ба сафари хатарноке биравад. Паёмбари Худо ӯро насиҳат кард, ки бадон сафар наравад.. Абӯзар исрор меварзад ва Паёмбар (с) ӯро боз медорад, то ҷое, ки фармуданд: «Ингор туро мебинам, ки писарат кушта шуда ва занатро рабурдаанд ва ту бар асоят зада меой!».

Бо ин вучуд ӯ ҳамроҳ бо писару ҳамсараш ба роҳ меафтад ва бо така бар асояш бармегардад, дар ҳоле, ки писарашро аз даст дода ва занашро ба асорат гирифтаанд!

Бо пайгирии ҳамроҳияш бо Расули Худо (с) эҳсос мекунем, ки Расули Акрам (с) саъй дорад, ӯро барои адои нақше, ки барои ӯ дар назар гирифта шуда, ниғаҳ дорад, чаро, ки Худованд ҳар касро барои коре сохтааст- нақши забони талх ва буррони ҳақ..

Расули Худо (с) ӯро аз маркази раёсату ҳукумат дур нигоҳ медорад ва ҳатто ӯро аз наздикӣ ба ҷомеаи ҷадиди Мадина барҳазар медорад ва ӯ бо ҳикмату диroyати хеш таноқуз ва бегонагии Абӯзарро бо ин ҷомеа, ҳатто қабл аз падидор шудани он бадин сурати модернаш, ки молу

сарват ба сӯи ӯ рӯй оварда ва мусалмонон дар фитнаи роҳатӣ ва осоиш пас аз солҳои сахтӣ ва машақат фарқ шудаанд- дарк мекунад..

Абӯзар аз Паёмбари Акрам (с) хост, ки аморат ва ҳукумати минтақаеро ба ӯ гузорад, вале Паёмбар (с) напазируфтанд ва фармуданд: «Эй Абӯзар! Ту марди заифе ҳастӣ.. ва ин амонатест ва ин амонат дар рӯзи қиёмат пушаймонӣ ва барбодист, магар барои касе, ки ба ҳақ онро ба даст меоварад ва ҳаққашро чуноне, ки мебояд, адо мекунад. Ва ман барои ту он меписандам, ки барои худ. Ҳаргиз аморату раҳбарӣ, ҳатто бар ду шахсро мапазир. Ҳаргиз масъулияти молу сарвати یتимро бар ӯҳда магир...!».

Дар ин ҷо калимаи «заиф» ба чӣ маъно ва мафҳумест?.. ва мо шиддату қудрат ва ҷуръати Абӯзарро бо чашмони худамон дидем, то ҷое, ки танҳо ӯст, ки бо Паёмбари Акрам (с) аҳд мебандад, ки ҳақро бигӯяд, ҳар чанд талх бошад.. ва рӯзе, ки имон овард, бебокона дар маҷлиси Қурайш нидои Исломи баровард ва онҳо бар сару рӯяш рехтанд ва чун ҷон мегирифт, ду бора бонги Исломи мезад, то бори дигар аз шиддати заданҳо ва зарбу дашномашон беҳуш шавад.. ва дидем, ки чӣ гуна асолашро дар маҷлиси амири мӯминон, халифи саввум, Усмон бин Аффон болои ҷони Каъби Аҳбор карда буд ва бебокӣ ва ҷасораташро дар нақд ва хурдагирӣ мушоҳида кардем.

Пас чӣ гуна Абӯзар заиф аст?!

Магар ин, ки раҳбарият ва ҳукуматдорӣ ва масъулияти он бисёр пурпечу ҳам бошад, ки танҳо умеду эҳсосот барои адои он кофи набошад, балки онро нерӯ ва тавони хося лозим аст.

Инқилобӣ будани роҳзани арабӣ дар ба ҷанг овардани ҳақи зиндагӣ ва ё берун кашидани он аз ҳалқуми касе, ки пеши он қад алам кардааст, хулоса мешавад. Вале танзим

тартиб ва низоми иҷтимоӣ ҳаққи зиндагиро барои ҳамаи афроди ҷомеа мебоист таъмин кунад.

Ва ин масъалаест дақиқ, ки сиёсат ва дипломосӣ мехоҳад, на инқилоб ва зуру бозӯ ва ё саркашӣ...

Расули Худо (с) он чиро барои худ меписандад, барои Абӯзар мехоҳад. Яъне ин, ки рӯзи қиёмат поку беғуноҳ аз инҳирофот ва фасоди ҳуққом ва сарватмандон ҳозир шавад. Аз ин рӯ ба ӯ насиҳат мекунад, ки раҳбарияти ҳатто ду нафарро напазирад ва масъулияти моли ятимро ҳам қабул накунад. Вале худи Расули Худо (с) раҳбарияти тамоми мусулмононро бар ӯҳда дошт.. ва масъулияти молу манолашонро бар дӯш мекашид.. ва фарқи он ду дар каломии поки Расули маъсум нухуфта буд, ки «Ту заиф ҳастӣ...!».

Албатта Расули Аллоҳ (с) дар амонатдории Абӯзар ҳеҷ шакке надошт.. вале аз ин, ки моли ятиме ба оҳанпора ва мис табдил шавад, бояд тарсид.. ва бояд аз вакилу васие, ки имон дорад, ҳар киссае, ки бар динору дирҳаме- тилло ва нуқрае- баста гардад, рӯзи қиёмат оташест, ки ҷонҳоро меғудозад, бояд ҳарос дошт.

Ваколат ва висояти моли ятим, яъне идора ва сарпарстии он.. ҳифз ва нигоҳдорӣ ва истисмори он, ки Абӯзар сохта ва пардохтаи ин кор нест.. ӯ душмани сарсаҳти истисмор ва сарват аст.

«Дӯстам ба ман омӯхта, ки ҳар моле, чӣ тилло бошад, ё ки нуқра чун дар кисае андухта гардад, рӯзи қиёмат аҳгарест аз оташ бар соҳибаш, магар ин, ки онро дар роҳи Худо бирезад».

«Сарвату дорой дирҳамест ва диноре, ки ба хонаводаат дар роҳи ҳалол масраф мекуни, ё тӯшаи охират қарор диҳӣ ва роҳи саввум зарар асту нуқсон ва ҳеҷ фоидае дар он нест.. Эй мардум! Шумо харис ва озу тамаъ гаштаед, ки ҳаргиз онро дарнамеёбед».

Ин тасвирест аз ҷомеаи улғӯ ва намуна, албатта ба он шарт, ки сулуке бошад ҳамагонӣ. Дар ғайр ин сурат хубон чун гадоён дасташон бадин сӯ ва он сӯ дароз мегардад.. агар раҳбарон ва ҳукуматдорон ба фалсафаи амири мӯминон, Алӣ бин Абӯтолиб имон оваранд ва ҳазонаи мамлакатро байни мардум тақсим кунанд ва онро ҷорӯб зада обе зананд, сипас бо мусибат ва мушкили ногаҳонӣ гирифтור шаванд ва ба мол эҳтиёҷ пайдо кунанд ва мардум сарвату манולי анбошташонро ба ҳукукмат надиханд, бидун шак сукут хоҳад кард ва кишвар аз ҳам мепошад.

Ҳоло, ки ҷомеаи мисолӣ- ҳадди ақал дар ҳудуди таърих ва низомҳои башарият- ғайри мумкин аст, пас бояд Абӯзар аз маркази қудрату ҳукумат дур нигаҳ дошта шавад, то нашоад мафоҳим ва арзишҳои волоро мавриди имтиҳон ва озмоиши саҳте қарор диҳад..

Ва бо супориши Паёмбари Акрам (с) раҳбарият аз Абӯзар дур нигаҳ дошта мешавад ва ҳаргиз нашунидаем, ки касе чӣ дар замони Абӯбакр ва ё Умар ва ё Усмон ва баъд аз онҳо ба ӯ пешниҳоди ҳукуматдорӣ кунад ва ӯ низ бино ба супориши дӯсту халилаш ҳаргиз ба сӯи мансабе нарафт ва на масъулиятеро пазируфт ва ҳатто ононеро, ки аз ӯ мехостанд парчаме барои худ интиҳоб кунад ва ҳизбе ташкил диҳад, бо тундӣ ва қаъру ғазаб аз худ ронд..

Паёмбар (с) абъод ва ҷовониби шахсияти Абӯзарро ба хӯбӣ дарк карда буданд.. сипас бо ӯ аҳду паймони дӯстона бастанд, ки ҳақро ҳар чанд талх бошад, бигӯяд.. ва дар роҳи Худо аз ҳеҷ чиз биму ҳаросе надошт бошад.. ва ба ҳукумат ва таҳаммули масъулиятҳои он наздик нашуда, ҳатто раҳбарӣ ва аморат бар ду шахсро низ бар дӯш нагирад.. ва агар ҷомеа ба марҳалаи андухтани мол ва сохтмонсозӣ ва имрону опортмоне расид, аз он дӯрӣ кунад.

Ҷойгоҳи ӯ дур аз марокизи ҳукумату сатанат аст, дур аз моликон ва соҳибони молу сарват ва салтанат.. дар айни ҳол аз ин, ки ҳизбе ва ҳаракате ташкил диҳад ва ё бар

раҳбарият туғён ва ё инқилоб кунад, низ барҳазар дошта шудааст.

Паёмбари Акрам (с) аз ӯ мепурсад: «Агар амирон ва фармонравоён моли байтулмол ва ғаниматро ба кисаи худ зананд, чӣ хоҳӣ кард?».

Ба суол диққат кунед!.. ва таваҷҷуҳ дошта бошед, ки ин суол хусусан аз Абӯзар пурсида мешавад!

Ва ҷавоби Абӯзар возеҳ аст: «Қасам бо он, ки тӯро фиристодааст! бо ин шамшерам он қадар бар сарашон мекубам, то ба шумо бирасам..».

Ҷавобест, комилан исломӣ.. ин ҳамон мавқифест, ки ҳатман ҳар як аз Абӯбакру Умар ва Усмону Алӣ онро дар пеш хоҳанд гирифт..

Ва аммо Абӯзар!..

Паёмбари Худо ба ӯ чӣ мегӯяд?

«Оё туро ба роҳе, ки аз он беҳтар аст, роҳнамоӣ накунам?!.. сабр пеша кун то ба ман расӣ!».

Паёмбари Акрам бори дигар пешгӯӣ мекунад, ки Абӯзар бо фармонравоён ихтилоф хоҳад кард. Абӯзар аз Расули Акрам (с) иҷозати ҷанг бо онҳоро мехоҳад.. аммо Расули Акрам (с) ба ӯ мегӯяд, ки «Бишнава ва итоат кун, ҳатто агар фармонраво бардаи сиёҳе бошад аз Ҳабаша»- Африқои сиёҳ-.

Барои ҳамин буд, ки пешниҳоди ононро, ки аз ӯ мехостанд инқилоб кунад ва ҳизбу гуруҳе ташкил диҳад, напазируфт.. ва аз ҳамаи Саҳоба ва ёрони Расули Худо дар саҳнаҳои ҷиҳод пойбандтар ба қавонин ва дастурот буд. Аз ҳама бештар низому дастур ва шояд таъаҷҷубовар бошад, ки бидонӣ ин саҳобии бузургвор ва ёру халили Расули Худо (с) ба чапгарой муттаҳам аст ва ҳамаи чапгароёни шӯришмизоҷ имрӯз худро зоидаи парчами ӯ медонанд! дар ҳоле, ки ӯ яке аз муҳимтарин масдарҳоест, ки ҳама аҳодиси итоат аз фармонравоёнро ривоят кардааст..

Ҷуст, ки мегӯяд: «Фармонраворо залилу хор масозед, чаро, ки ҳар кас султон ва фармонраворо хор сохта, тавбааш пазируфта намешавад..». Ва ин суханест, ки агар ба зоҳири он бингарем, ҳамаи инқилобҳо сарнагун мегардад ва ҳамаи инқилобҳо ва ҳаракатҳои муқовимат дар муқобили султон ва зургӯён мутаҳам воқеъ мешаванд!

Ин дар ҳолест, ки «Умар» миллатро бар алайҳи фармонравои зургӯ ва мунҳариф мешуронад то хуни ӯ бар замин бирезанд!

Абӯзар мегӯяд: «Савганд ба Худо агар Усмон маро бар дарозтарин тахтаҷӯбе мехкӯб кунад, ҳарфашро мешунавам ва аз ӯ итоат мекунам ва сабр карда, ачру подошамро аз Худои худ мехоҳам ва медонам, ки ин бароям беҳтар аст».

Ва ҳатто аз ин, ки пеши фармонравоёне қад алам кунад, ки молашро ба даст меоваранд, қабул надорад! ӯ то рамақи охир бо қонун буд.

Бо тамоми қудрат дар адои нақше, ки барои худ интихоб карда ва дар роҳи он ҷӣ иродаи Худованд барояш зада мукӯшад ва он ин, ки садои талхи ҳақ бошад.. ба ҳукумат наздик нашуд, на дар либоси фармонраво ва на дар либоси инқилобӣ..

Ҳамчунин Расули Худо (с) ба ӯ супориш кард, ки «чун хонаҳои Мадина то се мил расид, аз Мадина хориҷ шав ва ба сӯи Шом ишора фармуданд..

Ва дидем, ки бо ҷӣ шиддате бо Абӯдардо бархурд кард, фақат бо хотири ин, ки сарпаноҳе барои худааш месохт. (ҳоло агар медид, ки кохҳо ва опортмонҳои сар ба фалак кашидаи бераҳмона ҳудуди Мадинаро низ зери по мениҳанд, ҷӣ ғавғое бар по мекард?).

Вақте, ки шаҳр густариш пайдо мекард, ӯ гиребони чанд тан аз дӯстону ёронашро мегирифт, ки ин ҷо ва он ҷо хона месозанд?!.. ва вақте, ки ёрони Расули Худо (с) медид, ки хонаҳо маҳаранд ва молу сарвате ҷамъ мекунанд, ҷӣ корҳое намекарданд?!.. пас оё беҳтар нест, ки ин фарде, ки

ба Расули Худо ваъда дода буд, то бо ҳамон ҳоле, ки ӯро дар дунё раҳо карда, дар охират мулоқот кунад- аз ин ҷомеа, ки имкон надошт бадон сурати қадимаш бимонад, дур шавад. Дар ин ҷомеа танҳо касе метавонист тоқат кунад, ки:

1. Он, ки бо рӯзгор мадуро кунад ва аз Худованд офият хоҳад..

2. Он, ки масъулиятҳо бар дӯш гирад ва мардумонро ба роҳи рост хонад ва тамоми саъю тавони хешро дар роҳи баргардондани ҷузъе аз ҳақ, ки гумон мебарад мавриди таҷовуз қарор гирифта, сарф кунад.

Умар ва Алӣ аз ин намуна буданд. Бо зуҳду порсой зистанд ва бо ҳукумат ва диroyат адлу доде барпо ниҳоданд, ки ҳаргиз башарият монанди онро надиад буд. Собитқадам монданд ва тағйир наёфтанд, маъонии волои инсоният бар сулук ва ахлоқашон чира шуда буд ва дар роҳи пирӯзӣ ва таҳкими он мафоҳим дар байни миллате, ки ҳар рӯз ба сӯи тағйир ва таҳаввул пеш мерафт, ҷиҳод мекарданд. Дар ҷомеае, ки сарват ва дорой ба сӯяш ҳамла оварда буд ва бо озмоиши осоиш ва раҳо гиребонгир буд. Ҳамон тасавуре, ки Абдурраҳмон бин Авф барои он ҷавоне, ки аз он сӯи ҷаҳони ислом омада буд- ва дид, ки саҳобии Паёмбар (с) ба зироату обёрӣ машғул шуда ва он чунон ба дунё рӯ оварданд, ки ба охират рӯй дошт- баён дошт.

Абӯзар аз он ҷомеа берун рафт, зуҳд ва порсой пеша сохта бар ормонҳояшон собитқадам монд..

Худашро дӯр сохт ва бар паймони дӯсташ ва халилаш устуовр монд..

Инаст сирри рафтаниш ба «Рабза», на ин, ки Усмон ӯро ба онҷо табъид карда бошад..

Ў пас аз вафоти Абӯбакр ба Шом рафта буд ва дар он ҷо монд ва ҳамроҳ бо шаҳодати Умар нооромӣ ва

ҳарачу мараҷ қад алам кард ва гӯшҳое, ки садои Абӯзар онҳоро метавонист навозиш диҳад, зиёд шуданд.. аз ин рӯ фармонрави Шом ӯро ба Мадина фиристонд.. ӯ низ пас аз дидораш бо Усмон (р) аз ӯ хост, ки ба ӯ иҷоза диҳад аз Мадина хориҷ шавад..

«Ба ман иҷозат диҳед аз Мадина хориҷ шавам.. Мадина барои сукунати ман муносиб нест».

Халифа ҳайрон монд, ки чӣ тавр имкон дорад Саҳобии Паёмбар (с) аз Мадина хуш надорад ва нахоҳад, ки дар он зиндагӣ кунад.. ба ӯ мегӯяд: «Ҳар ҷо, ки биравӣ аз ин ҷо бадтар хоҳад буд?!».

Абӯзар низ сабаби ин дархости ачибашро баём медорад: «Расули Акрам (с) ба ман чунин амр фармудаанд».

Халифа ба ночор мегӯяд: «Пас амри Расули Худоро итоат кун»..

Ва дар ривояте омадааст, ки Усмон ба ӯ чиҳил шутур ва ду ғулум дод..

Албатта метавон ин хабарро пазируфт.. аммо ба таври муаккад собит аст, ки Халифа ба ӯ гуфт: «Зиёд аз Мадина дур нашав, то бори дигар саҳроӣ нашавӣ!». Ва ин ҳамон ҳарфе буд, ки ҳар вақт шиддату тундхӯӣ бар Абӯзар чира мешуд, Расули Худо ба ӯ мефармуданд: «Ҳанӯз ҳам хӯи саҳронишиният аз тӯ дур нашудааст».

Мавҷи шадиди нооромиҳо ҳамаи шаҳрҳои бузургро фаро мегирифт. Тағйир ва таҳаввулот тунд ва шадид зиндагӣ ва ахлоқу адот ва русуми инсонҳоро ба сахтӣ меларзонд.. Дар ин ҳолат чун Абӯзаре, ки осмон мехост калимаашро дар ӯ таҷаллӣ диҳад ва ӯро барои адои нақши гӯяндаи «**ҳаққи талх**» интиҳоб кард буд, шоиста буд ба Рабза биравад, дар саҳрои хушк ва бе обу алаф, ва дар масофае се мили Мадина.

Ин ҷо наметавонад таъбидагоҳе бошад ва на ин, ки аз он ҷо ба Мадина юриш кунад, балки баръакс агар ӯ

мехост инқилоберо раҳбарӣ кунад, он ҷо беҳтарин маконе буд, ки метавонист дар он пойгоҳи низомӣ тартиб дода, набаҳангом Мадинаро ба тасарруфи даровард..

Ва ҳеҷ ниғаҳбоне надошт, то ӯро аз хориҷ шудан аз Рабза- агар бихоҳад- боз дорад, метавонист ба ҳар шаҳру диёре, ки дар он ҷо наъраи ошӯб ва фитнаву нооромӣ бедор мекард, биравад, ҷомаеҳое, ки аз дугонагӣ фуру рафта буданд. Мафоҳими волое, ки Паёмбари Акрам (с) барои ҷомаеа ниҳода буд, бо воқеиятҳои зиндагии ҷадид дар ситез буд. Рӯзе яке аз саҳобаи Паёмбар (с) ба дидораш омад, ки зани сиёҳ ва парешонро пеши ӯ дид. Абӯзар ба он саҳобӣ гуфт: Бубин, ки ин сиёҳи лаҳча маро ба чӣ мехонад? Ба ман амр мекунад, ки ба Ироқ биравам ва чун ба он ҷо расам, ҳамаи молу манолашонро зери поям мерезанд. Оҳ, ки дӯст ва халилам бо ман аҳду паймон баста. Сипас ҳадиси пули ларзони ҷаҳаннам ва хатари убур аз он бо хурчинҳои тилло ва нуқраро ривоят карданд.

Ӯ ба содагӣ метавонист- албатта агар мехост- ба Ироқ биравад, то мардум бо дунёашон дар гирдаш ҳалқа зананд, аммо ӯ бино ба ваъдае, ки ба Паёмбар (с) дода буд, рад мекарданд. Ӯ ҳукумат ва ҷам кардаи молу сарватро ба ҳам духта мепиндошт. Агар аввалро (ҳукумат) пазируфтӣ ҳатман дар сиёҳчоли дуввум хоҳӣ афтод ва дар ҳақиқат ӯ қавонини пешрафти иҷтимоии замонашро беҳтар аз шӯришиёне дарк карда буд, ки ӯро ба шӯриш мехонданд.

Хулоса ин, ки хабари табъид ҳеҷ асосӣ наметавонад дошта бошад ва он аз ихтироот ва касонест, ки ҳазору як дуруғу бухтон бар Усмон (р) савор карданд.

Ӯ дар табъид ихтиёрист. Табъид гоҳе – чун савмаъаи дарвешон- ки инсон бо ҳадафи воломақом

барои ҳудаш интиҳоб мекунад, то ба дастурот ва фармонҳои азизаш, дӯсту халилаш лабайк гуфта бошад. Он ҳам дар замоне, ки қавонини иҷтимоӣ тавони ҷавобгӯӣ ба хостаҳои покнро надорад.

Марде ба хонааш ворид шуд, аз молу матои дунё чизе надид, бо камоли таъачҷуб пурсид: «Абӯзар васоили хонаат кӯ?» Абӯзар гуфт: **«Мо қасре дорем, ки ҳамаи васоиламонро ба он ҷо мефиристонем».**

Манзураш ин буд, ки мо хонаи охиратамонро бо корҳои дунёамон обод мекунем.

Мард гуфт: дар ин дунё ҳам бояд чизҳое дошта бошӣ, то битавонӣ зиндагӣ кани..

Абӯзар: Соҳиби хона моро берӯн мекунад..

Он мард мегуфт, ки мо дар ин дунё ба сар мебарем, бояд, ки василае дошта бошем, то гузори зиндагӣ кунем, ғофил аз ин, ки Абӯзар ҳудашро раҳгузаре медонад, ки дар ин хона чанд сабоҳе беш наметавонад бимонад ва соҳиби хона ҳар лаҳза имкон дорад ўро аз ин диёри фонӣ ба он диёри боқӣ бибазад..

Пас ў мусофире беш нест ва мо худ дидем, ки тушаи сафари Абӯзар обе беш набуд!

Ва фарқи замину замон аст байни тушаи Абӯзар ва тушаи он мард, байни ин сафар ва он сафар!..

Ў воизу даъватгаре чун ононе, ки мешиносем нест ва худ дидем, ки чӣ гуна бо Абӯдардо бархурди сахте кард- фақат ба хотири ин, ки пай сарпаноҳе барои ҳудаш буд.. бархурде, ки шояш ҳудаш ҳам наменвисандид..

Ва пеш аз он дидем, ки дар Каъба ва хонаи Худо чӣ гуна он ду зани мушрикро аз худ ронд. Албатта ки ин бархурд наметавонад роҳе бошад ба сӯи дарки ҳақиқат ва на чароғе дар роҳи имон..

Нахост, ки барои худааш мадраса ва мактабе дошта бошад, то донишу илмеро, ки омӯхта буд, тарвиҷ диҳад, то бадон ҷо, ки Алӣ бин Абӯтолиб (р) дар мавриди ӯ гувоҳӣ бисёр хатарноке медиҳад. Эшон гуфтаанд: Абӯзар илму донише дар сина дорад, ки худааш дар баробари он нотавон монда ва бар он қуфле ниҳода ва чизе аз онро берун намекунад. Ӯ саҳт баҳил ва тамаъкор аст! Баҳил барои динаш ва тамаъ барои илму донишаш».

Абӯзари донишманд донишу илмашро ба инсонҳо намедиҳад.. омӯхт ва ба омӯхтааш ҷомаи амал пӯшонид ва чун ба мардум чизе наёмузонид, оё онҳоро узре аст, ки дар паи ӯ нараванд.. ба ҳар ҳол ӯ бо он чӣ дӯсту халилаш ба ӯ васият карда буд, амал кард, вале бар дарвозаи илм қуфле зад ва ҳаргиз нахост он қуфлро бигушояд..

Албатта бар ҳамагон равшан аст, ки ӯ муаллиме ҳам набуд ва худ дидем, ки ғаффорӣро ба Ислом хонд, аммо дар намоз имоматашон накард..

Тамоми зуруф ва авомил сади роҳи он буд, ки ӯ муаллиме ва ё фармонравои сиёсӣ ва ё раҳбари ҳизбу гуруҳе ва ё соҳиби мактаб ва ормоне ба маънои танзимӣ ва идории он бошад. Ӯ дар ибтидои зиндагӣ-ҳамон тавре, ки дидем- роҳзане буд. Ба таъбири дигар, инқилобӣ ва шуришгаре буд, ки саъй дошт тақсими молу сарватро бо равиши худ тағйир диҳад. Албатта наметавон онро ҳаракати инқилобӣ барои сохтори комили ҷомеа талаққӣ намуд ва ин ҷаҳишҳо ҳар чанд маслиҳатона бошад, ҳаргиз наметавонанд бунён ва асоси ҷомеаро тағйир диҳанд, ё ки тартиби табақоти ҷомеаро бар ҳам зананд.

Сипас ба танҳой меравад ва Исломо барои қавму қабилаи худ ба армуғон меоварад.. ва Худованд низ онҳоро бо даъвати ӯ ҳидоят медиҳад, пас аз он мо

ному нишоне аз Абӯзар намешунавем, то рӯзе, ки дубора ба пеши Паёмбар (с) меояд ва Паёмбар ӯро насиҳат мекунад, ки масъулиятеро бар ӯҳда нагирад ва бар касе фармонравой накунад.. ва ӯ касест, ки Расули Худо (с) ӯро- ва танҳо ӯро- ин чунин ба итоат аз фармонравоеён насиҳат ва супориш мекунад, то ҷое, ки ӯ масдар ва асоси фикҳи қонунӣ ва идорӣ дар итоати удулавр ва фармонравоеён мешавад ва ҳаргуна инқилоб ва тағйирро рад мекунад..

Муовия (р), устондори Шом тарсида буд, ки даъвати Абӯзар дар марзи пурталотум ва хатарноки Ислом ва Румиён ҷабҳаи исломиро заъиф гардонад. Аз Усмон (р) хост, ки ӯро ба сӯи худаш бихонад..

Ба маҷлиси Усмон (р) ворид мешавад, ҳар ду дар гӯшаи ором ба баҳсу муноқиша мепардозанд. Пуч пучи садояшон ором ором шиддат мегирад- дар даргирӣ ва муноқашаи дӯстона ва озод- сипас Абӯзар бо лабханде берӯн меояд.. мардум мепурсанд: туро бо амири мӯминон чӣ шуда?!

Ҷавоб медиҳад: «фармобардорам.. мешунавам ва итоат мекунам.. ҳатто агар аз ман бихоҳад, ки ба Санъо ва ё Адан биравам ва тавони онро дошта бошам, сари сузани аз дастураш сарпечӣ нахоҳам кард».

Яке аз ононе, ки дар ҷаласаи таърихии амири мӯминон Усмон ва Абӯзар ширкат дошт, чунин ривоят мекунад: Бо Абӯзар ва гуруҳе аз ғаффориеён аз даре, ки мардум аз он вориди маҷлиси Усмон намешуданд, дохил шудем. Усмон ба дидани мо барошuft. Абӯзар ба ӯ наздик шуд ва салом дод ва аввалин ҳарфе, ки ба ӯ зад, ин буд, ки «тумон бурдӣ ман аз онҳоям!. Ба Худо савганд, ки на бо онҳоям ва на дар чунин мунҷалобе ғарқ мешавам- манзураш аҳли фитна ва ошӯб буд, ки саъй доштанд Усмонро аз

хилофат барканор кунанд-. Агар ба ман дастур диҳӣ, ки ду сари як рӯдаеро дар даст гирам, то дами марг онро бо дастонам ниғаҳ медорам».

Абӯзар аз ӯ иҷозат хост то Мадинаро ба қасди Рабза тарк гӯяд ва ҳамон гуна, ки дидем Усмон пас аз ин, ки дарёфт хостаи Абӯзар бино ба васияти Расули Акрам (с) аст, иҷозат доданд, ки албатта ин ҳикоят қабл аз бурузи ошубу фитна буд.

Дар ривояте омадааст, ки Усмон (р) шутуронеро ба ӯ ҳадя кард ва ӯ ҳам пазируфт.

Дар ривояти дигаре омадааст, ки ӯ бо садои баланд дод кашид ва аз гирифтани моли дунёи Қурайш сарпечӣ кард..

Оре! Чӣ касе аз Расули Худо (с) ростгӯтар аст, ки фармуданд: «Ҳеҷ касе аз Абӯзар ростгӯтар нест». Албатта ростгӯӣ сифати зотист. Инсон гоҳо бар ҳақ нест, аммо дар он чӣ мегӯяд, ростгӯ аст.. ростгуст дар он чӣ бо мардум дар ситез аст.. дуруду саломи Худо бар ту бодо эй Расули Худо, эй он, ки ҳар он чӣ бар забон меронӣ, ваҳйи Илоҳист.. Паёмбари Акрам (с) нафармуданд: Ҳақдортар аз Абӯзар ва ё дурусткортар, балки фармуданд: «Ростгӯтар ва бо садоқаттар».. шояд ҳақдор набошад.. аммо ростгӯст. Яъне дар он чӣ имон дорад, садоқат дорад..

Абӯзар он рӯз, ки гуфт бо онҳо нест, рост мегӯфт. Дилаш лаҳзае низ ӯро ба ошӯб ва фитна ва ё саркашӣ ва туғён во надошта буд ва агар он рӯз, ки ошӯбгарон Усмонро ба муҳосира гирифта буданд, дар он чо мебуд, бидуни шак дар дифоъ аз ӯ шамшер мекашид.. ин дар ҳолест, ки ҳеҷ муаррихе наметавонад инкор кунад, ки суханони Абӯзар дар барафроштани ин ошӯбҳо беасар будааст. Ӯ адли Умар мехост дар миллате ғайр аз миллати Умар!.. ӯ аз халифаи мусумнон интизор дошт, ки чомеае чун чомеаи

Расули Акрам (с) муҳайё кунад, албатта бо мардумоне, ки бо ёрои Расули Худо фарсахҳо фосила доштанд..

Ва ҳеҷ шакк ва тардиде нест, ки суханони ӯ беҳтарин шиорҳое буд, ки раҳбарони ошубу фитна вирди забон доштанд.. содиқони нодон.. ва ё навкарҳои ҳаштпои саҳюистӣ, ки бо вуруди Паёмбари Акрам ба Мадина ба ҳаракат даромада буданд..

Абӯзар рост мегӯфт. Ӯ аз онҳо набуд ва дар паи он чӣ меҳостанд низ набуд. Ҳатто ба зехнаш хутур намекард, ки кор бидин ҷои ҳассос бирасад.. Ҳеҷ касе, ки ӯро кӯчактарин дарк ва шуъур илмиест, наметавонад Абӯзарро имом ва раҳбари чапгароён қарор диҳад ва ё ӯро улғӯе аз чаповулгарон бидонад ва ё ҷомаи иштирокитарин мусалмонро бар андомаш бияндозад..

Абӯзар танҳо ба як аслу асос пойбанд буд ва он ҳам бахшиши сарват, интиқоли сарват ва дорони сарватмандон ба дастони хашини бенавоён. Пушти по задан ба андухтаҳо ва барандозии ҷомеаи табақотӣ бо сарватмандони муҳтакир ва бенавоёнӣ, ки ба нони шаб муҳтоҷанд..

Ӯ қабул намекунад, ки гуруҳе даъво мекунад, ки ба молу сарвати ҷомеа авлотаранд, чаро ки сарват аз онҳо ҳамаи мусалмонон аст, магар на он, ки лутфест аз ҷониби Парвардигори ҳамашон...

Ба иборати дигар, ӯ ангушт ба муъзала ва мушкили бисёр пур печу хам ва ҳаётӣ гузошта буд; мушкили тарокуми сарват... реша ва асоси ҳамаи мушкилоти таърихи башарият.. калиди чаповул ва худхоҳӣ.. рамзи табақотӣ будани ҷомеа.. ва дар айни ҳол танҳо роҳи тараққӣ ва пешрафт..

Абӯзар душмани тарокуми сарват буд ва душманиаш бо тило ва нуқра низ аз ҳамин ҷо шуруъ мешуд, ки он ду рамзи эҳтикор ва андухтани молу

манол, яъне сарват ва дорой буданд. Дар масоили дигари иҷтимоӣ, ки шоҳаҳои умдаи чапгарой ва иштирокияту сармоядорӣ ҳастанд, ин шиддату саромати Абӯзарро намебинем..

Абӯзар ҳамонест, ки чун бо писари амакаш дар меафтод, ӯро «писари канизак» садо мезанад.. модари ӯро ба тамасхур мегирад.. канизак!.. ҳатто агар падараш озодае бошад, магар падари ӯ амаки худи Абӯзар нест?!..

Паёмбар (с) ӯро сарзаниш мекунад: «Ҷанӯз ҳам ҷафо ва хушкии сахронишинон аз ту нарафтааст».

Дар ин ҷо сарзаниши Расули Акрам (с) бисёр мулоим аст.. шояд ба хотири он, ки бо писари амакаш буд ва аз як рутба ва табақаи иҷтимоӣ, ҳақиқати модараш ҳар чӣ бошад, албатта ба асорат ва бардағӣ афтодани инсон ҳолати оризӣ ва муваққатист. Расули Акрам (с) ба худбинӣ ва бартарӣ бар барда ва каниз ва ё бар фарзандон онҳоро комилан рад мекунад ва онҳоро ба сӯи сифоти инсоният ва мафҳумҳои волоии баробарӣ ва бародарӣ раҳнамун месозад.. тарсе нест дар ин, ки ҳаракати Абӯзар аз қавмпарастӣ сарчашма гирад.. ва аз ин, ки бино ва асосу ҳаракате бошад ба сӯи тафриқа ва қавмпарастӣ, биме дар он нест.. он ҳам ба хотири нопойдор будани ҳолати бардағӣ..

Аммо ин сарзаниши ором ва нарму мулоим аз дӯст ва азизе ба азизаш «ҷанӯз ҳам ҷафоии сахронишинон аз ту нарафта» ба инқилоб ва ҳашме табдил мегардад, ҳашму ғусаи дандошикане, ки Абӯзарро ба ларза дароварда ва ӯро маҷбур мукунад, то мавқифи комилан мутаозеро дар пеш гирад..

Онгоҳ, ки буи бади худхоӣ ва қавмгарой ровони поки Расули Худо (с)ро меозорад, ҳашму ғазаб дар ӯ шуълавар мешавад, то ҷое, ки ҷоми заҳрогини ҳашмро

бар сари Абӯзар, ки бародараш Билоли Ҳабаширо ба «писари сиёҳлаҳча» хонда буд, шикаст..

Дар ин ҷо эҳсос ва шуъурест ба дугонагӣ, ки ба аслу насаб бармегардад. Сифате, ки инсонро дар расидан ба он ва ё аз дастдоданаш ҳеҷ қудрату навоне нест ва ҳеҷ умеде дар тағйир ва ё табдилаш вучуд надорад, пардаест, ки башарро тавони канор задани он нест. Касе ҳақ надорад болои девори «ранги пуст» бинишинад ва ононеро, ки гумон мебарад дар зери деворанд, таҳқир кунад.. он ҳам ба хотири ин, ки ранги пушташон фарқ мекунад..

Дар ин ҷост, ки Расули Худо (с) фарёд мекашад «дигар теғ ба устухон расида, наметавон бар ин гапҳои беҳуда ва хузаъбалот сукут кард, руй дар рӯй Абӯзар ба ду мегӯяд: «писари сафедро бар писари сиёҳ ҳеҷ бартарӣ ва фазле нест». Абӯзар ба хубӣ хашму ғазаби дӯст ва халилашро дарк мекунад ва ба хубӣ медонад, ки ин дигар сарзанину маломат нест, балки таъдибу эътирозест даңдоншикан дар баробари он чӣ, ки фаҳму асоси Ислохро меҳаҳад решакан созад..

Билофосила сурати роҳзани саркаш(!) ба хок меафтад, сураташро ба регҳои доғ мениҳад ва аз писараки сиёҳлаҳча(!) меҳаҳад, ки бо кафшаш ба сурати ӯ қадам бигзорад, то шояд каффорае бошад барои ин гуноҳи бузург, гуноҳи қавмгарой ва унсурпарастӣ.

Тасавури зинда, ки қалби ҳар амрикоиро меларзонад.

Тасвири гӯё аз нубуват дар он қаҳқашонҳои боло, ки башарро тавони дарки он нест.

Тасвири равшан аз мафоҳим ва арзишҳои асил ва волоии исломӣ, ки бар асоси ҳамаи тақсимоҷ ва табақоти иҷтимоӣ ва ростгарию чапгарию пирӯз шудаанд. Оре! ҳар ки бо ин дарафтод, барафтод!

Абӯзар кучост аз Умаре, ки мегӯфт: «Абӯзар сарвари мост ва сарвари моро озод кардааст»! Манзураш Билол аст. Ва Умар дар қавму қабилааш ҷойгоҳи бисёр воло ва бартар аз Абӯзар дорад. Ҳатто дар Ислом аз Абӯзар азизтар аст ва ӯ касест, ки Худованд динашро ба воситаи ӯ ёрӣ дод ва дар ҷангҳо ва ғазвахое ширкат дошта, ки Абӯзар дар онҳо набуда.. на танҳо ин, балки вазир ва халифаи Расули Акрам (с) низ буда...

Кучост ҷуръат ва шиддату хушунати Абӯзар дар муқобили мушти фулодини нубуват, ки чун Билолро ба боди таҳқир ва тамасхур гирифт, ӯро водошт-алаёзу биллоҳ- чун сачда дар муқобили кафши Билол ба замин афтад..

Ҳамаи онҳо ёрон ва донишҷӯёни донишгоҳи рисолати Расули Худоянд.

Ва нидои ҳамешагии ӯ ба пеш метозад ва пажвоки он дар гуши замон ва макон танин меандозад.. ва Амрикои имрӯз ҷӣ бисёр муҳтоҷ ва ниёзманд аст ба садое, ки бар баландои мучассамаи озодӣ дод бароварад ки; «кор ба устухон расида.. сафедонро ба сиёҳон ҳеҷ бартарӣ ва фазилате нест»!. Бидуни шак ин хашми нубуват буд, ки ба Абӯзар омӯхт, ки мардумро бар асоси рангу пушташон тақсимбандӣ накунад ва мебинем, ки чун ҳамеша одати ҳамешагиаш дар тасмимгириҳо саду хаштод дараҷа мечархад ва бо канизаки сиёҳ (!) издивоҷ мекунад! Албатта бо эҳтироми ҳосе ва адои ҳамаи ҳуқуқ ва воҷибот ва саъю талоши бедареғ дар ростои тарбият ва парвариши фарзандони он канизаки сиёҳ, бидуни эҳсос ба ҳеҷ бартарӣ ва маконате!!

Албатта мегӯянд, ки дар пушти парда эҳсос ба бартариҳои сафедпӯстон бар сиёҳон асбоби таърихӣ ва

нафсӣ ва биоложӣ ва шояд ҳам шаҳвонӣ ва ҷинсӣ нуҳуфта аст¹⁴.

Бузургӣ ва азамати Ислом дар он аст, ки ҳамаи ин боварҳои пӯчро зери по ниҳода, поя ва асоси имонро бар мусовот ва баробарӣ гузошт ва ин адлу мусовотро ба беҳтарин сураташ ҷомаи амал пӯшонид.

Ҳамчунин ин таъолим ва арзишҳои воло тавонист ин мусовот ва баробариро ҳатто бар касоне, ки натавониста буданд эҳсоси шуъур ба бартариро аз дилҳояшон решакан созанд, таҳмил кунад.. то ҷое, ки вақте онҳо дарёфтанд, ки дарк ва шуъурашон бо таъолими исломӣ мунофот дорад, саъю кӯшиши худро бар он доштанд, то дар ростои хидмат ва эҳтироми сиёпустон дучандон бикушанд...

Абӯзар бо хонуми сиёпуст издивоҷ мекунад ва мегӯяд: дӯст дорам бо зане издивоҷ кунам, ки маро мутавозеъ ва фурутан созад, на бо зане, ки мағрур ва худхоҳам гардонад!

Аз дидгоҳи Абӯзар зани тирапуст шавҳарашро фурутан мекунад.. идеяест комилан идеал ва дуруст, ки бо мафоҳим ва сулуки иҷтимоӣ комилан мувофиқ аст ва ҳеҷ бӯе аз унсургароӣ ва қавмпарастӣ дар он нест. Ӯ худаашро маҷбур месозад ба он чӣ ки ҳеҷ мӯмине онро шиори мусовот ва баробарӣ қарор надода, зани тираро ба ҳамсарӣ мегирад ва ӯро роҳе медонад ба сӯи фурутани ва тавозуъу шикастанафсӣ.. ҷиҳод бо нафс!..

Ва ӯ бардаеро бар худ тарҷеҳ медиҳад ва ба ӯ мегӯяд: «Маро фармон додаанд, то фармонбардор ва шунаво бошам, ҳатто агар бардаи ҳабашӣ бошад.. ва тӯ ҳам бардаи ҳабашӣ ҳастӣ!». Ва дар ривояте: «Ҳатто

¹⁴: Бархе гумон мебаранд, ки кина ва ҳиқду ҳасодати сафедпустон бар сиёҳпустон ношӣ аз бовари нодурусти аст, ки қудтари ҷинсӣ ва шаҳвонии сиёҳон беш аз сафедон аст.

агар амирам бардаи димоғбурида бошад ва ту бардаи ва димоғатро ҳам набуридаанд!».

Инҷост, ки Ислом бар Абӯзар мусаллат мешавад. Дар Ислом бардаи сиёҳ низ метавонад дар кадри раҳбарият қарор гирад, мафоҳиме, ки ақли калисои Ғарб то истиқлоли Африқо бадон нарасида буд ва танҳо дар нисфи дуввуми қарни бистум буд, ки сиёҳпустон низ Кардинал шуданд.

Ин дар ҳолест, ки аввалин фармондори лашкари Ислом дар муқобили душмани хориҷӣ, яъне императори Румиён- Усома фарзани Зайд-сиёҳдимоғи ламидае буд!

Пас Абӯзар чапгаро нест ва наметавон ӯро иштирокитарин Саҳоба номид..

Марди инқилобӣ ҳам набуд.. агар чӣ калимоти оташинаш синаҳои ташнаи тавзеъи сарват ва баробариро обёрӣ мекард ва хобро аз чашмони сарватмандону муҳтакирон рабуда буд.. ва ҳатто ҳангоме, ки ба Мадина ворид шуд.. «мардум ба сӯям ҳучум оварданд..» ва гӯё ки маро пеш аз ин надида буданд!»..

Табарӣ, таъриҳдони мусалмон таъсири иҷтимоӣи Абӯзарро чунин тасвир мекунад: «Абӯзар нидояш ин буд, ки; эй сарватмандон! дармондагон ва бенавоёнро дарёбед.. мужда деҳ ононеро, ки молу сарват чамъ карда ва дар роҳи Худо инфоқ намекунанд ба пораҳои оташинаи оҳан, ки суратҳо ва камарҳову гарданҳояшонро доғ мекунад.. он қадар бар нидояш пофишорӣ кард то фақирон эҳсос карданд, ки ҳуқуқи собите бар сарватмандон доранд ва бар он шуданд, ки онро ба зӯри бозӯ ба даст оваранд, то ҷое, ки садои шикоятҳои сарватмандон дар ҳар ҷо баланд шуд».

Аммо ҳар ҷо шуруъ ба насиҳату мавъизаи мардум кард, ногаҳон мардум аз атрофаш дур мешуданд.. шояд аз тарси ҷосусони фармодори Шом.. ва шояд ҳамон тавре, ки худаш

мегӯяд: «Он чунон бар амри ба маъруф ва боздоштан аз мункар пофишорӣ кардам, ки сухани талхи ҳақ бароям дӯсте боқӣ нагузошт».

Ва ё сабабаш он буд, ки худаш дар ҷавоби марде, ки пурсид; Абӯзар! чаро вақте бо мардум менишинӣ, аз ту фирор мекунанд?

Баён дошт; Зеро онҳоро аз андухтани молу сарват боз медорам.

Ҳатто ошӯбгарону инқилобиҳои замонааш, чамъ кардани молу сарватро инкор намекарданд, балки сабӣ доштанд дар тавзеи сарват саҳми бештаре насибашон гардад, ҳамон тавре, ки сиёҳпӯстон пас аз чаҳор қарн аз Абӯзар ҷомеаро дигаргун карда, сафетпӯстонро ба бардағӣ мегирифтанд.

Дармондағони замони Абӯзар инқилоб карданд, то ҷои сарватмандонро бигиранд, чун диду фаҳми онҳо аз ҷомеа ҳамин буд. Дар он лаҳзаи таърих гумон бар ин буд, ки пешрафти ҷомеа маҷуни зиндагии табоқоти он аст..

Ва вақте, ки Абӯзару Муовия дар он дидори машҳур бо ҳам баҳс мекарданд, Абӯзар аз Муовия пурсид; чаро молу сарвати мусалмононро моли Худо ном ниҳодӣ?

Муовия сиёсатмадорона ҷавоб медихад; Абӯзар! Худо аз ту даргузарад! Магар мо бандағони Худо нестем, ҳама банда ва махлуқоти он Холиқ яктоем, ва ҳар чӣ амру дастури ӯ бошад, ҳамон хоҳад шуд?!

Абӯзар бо оҳанги буррон ва лаҳҷае, ки тавони таҳаммули муноқашаи фалсафиро надорад ва аз таъорифот дур аст, мегӯяд; пас нагӯ!

Муовия бо дипломатӣ ва зиракию зарангии аҷибаш мегӯяд; ман намегӯям, ки моли Худо нест, аммо ба хотири шумо ҳам шуда намегӯям; моли мусалмонон!

Албатта мафҳуму маънои соддаи каломи Абӯзар равшан аст «моли мусалмонон!.. пас мусалмонон бояд онро бардоранд.

Аммо бисёр мушкил аст, ки ҳар ду раъй ва идеяро тасдиқ кунем; «моли мусалмонон» ё «моли Худо». Ин худ заминаи иштирокиятро густариш медиҳад.

Магар не, ки «молу сарват аз они Худост», яъне ҳеҷ фард ва ё гуруҳе ҳақ тасарруф дар он надорад?!

Аммо ин, ки «мол аз они мусалмонон аст», шояд битавон дар он гунҷонид, ки фармондори мусалмононро ҳаққи тасарруф дар он аст?

Ва ҳар касе метавонад бигӯяд, ки тасарруфи амири мӯминон дар мол ваколату ниёбатест аз худи мусалмонон, ки молики аслии он сарватанд. Ў ба номи онҳо ва ба ҳисоби онҳо дар молу сарваташон тасарруф мекунад. Вале ин суҳан, ки «молу сарват аз он Худост» бисёр пурпечу ваҳимтар аст, ва он ин мафҳумро ба бор меовард, ки раис ба ваколати Парвардигор дар он мол тасарруф мекунад!..

Инҳо ҳама фалсафаҳои суҳанварест, ки лаҷоҷат ва як дандагиҳои файласуфона онҳоро ба бор меоварад... Умар камари тақаддуси мулкиятро дар ҳам мешиканад ва Худовандро молики мутлақ медонад.. дар ҳоле, ки Абӯзар метарсад нисбати мол ба Худованд роҳро ба рӯи муҳтакирони вучудхоҳон бигушояд.. ҳар чанд, ки ў худ фалсафаи худашро равшан накард.

Ононе, ки сарватҳои миллатҳои мусалмонро ба чаповул мебаранд, дар ҳамаи замонаҳо ва дар ҳар кучо ёфт шудаанд ва ҳеҷ ҷомеае аз морҳои дар остин, ки кӯҳҳои молу сарват, тилову нуқраро бар ҳам меанбоштанд, пок набуда ва нест ва танҳо Абӯзар набуда, ки аз адолату мусовот ва баробарӣ дифоъ кардааст, на ин, ки услубу равишаш аз дигарон равшантару возеҳтар будааст..

Ин масъалае буд, ҳамагонӣ, ки хобу оромишро аз тамоми мусалмони аввалин бидуни истисно рабуда буд. Онҳо аз дидани ҷомеаи табақотие, ки ба ду дастаи сарватманду бенаво тақсим мешавад, ошуфта мешуданд. Шояд ҳам ба ҳарос меафтаданд ва аз ин, ки номи ҷомеаи

исломӣ бар он бошад, ҷомеае, ки дар сояи шамшерони буррони диловармардоне, ки мехостанд, адлу додхоҳиро дар дунё бар маснади ҳукумат биншонанд, барпо шуда.. ҷомеае, ки дар сояи арзишҳои волои исломӣ ва мафҳиме, ки тафриқа ва унсургароиро душман медорад, аз эҳтиқору андухтани сарват безор аст.

Бузурғону донишмандони Саҳоба бисёр саъй карданд, ки бо улгу сохтани зиндаги худ садди роҳи ин тағйиру таҳаввулот гарданд.. ва бо рафтору сулукашон бо сарватмандон роҳро ба бераҳа равшан созанд..

Аз он ҷумла Алӣ буд, ки мегуфт; Худованд он қадар бар сарватмандон вочибу фарз қарор дода, ки бар бенавоён кифоят кунад ва танҳо аз бахилӣ ва ҳирсу тамаъи сарватмандонаст, ки мустамандони гурусна ва ё побараҳна ва нодор ёфта мешаванд ва Худованд он сарватмандонро дар рӯзи қиёмат ба саҳтӣ бозхост карда дархаша ва азоби хеш месӯзонад..

Аз дидгоҳи Алӣ бин Абӯтолиб сабаби ҳамаи фалокатҳои ҷомеа ва зулму ситамҳо ва фақру нодориҳо сарватмандон ва танҳо сарватмандон ҳастанд..

Рӯзе, ки Абдурраҳмон бин Авф чашм аз дунё барбаст ва тарокуми сарвати ӯро Усмони сарватманд дид, нохудоғох пурсид, ки ин молу сарвати чӣ касе метавонад бошад? ва оё ӯ ҳамчун мусалмони воқеъӣ тавониста масъулияти ин молу сарватро адо кунад?!

Каъб, ки тавони чунин шакпароканӣ бар дӯсташро надошт, дар ҷовоб гуфт: «Барояш орзуи хушбахтӣ ва саодати охират дорам».

Абдурраҳмон бин Авф яке аз даҳ шахсест, ки Паёмбари Акрам (с) дар дунё ба онҳо муждаи бихишти баррин доданд ва бо ин вучуд тарокуми сарват шакку шубҳаи Усмонро бармеагезад!

Аз дидгоҳи Усмон (р) ҳатто агар як фарди мусалмон битавонад ба беҳтарин роҳ молу сарватро идора кунад, боз

ҳам бояд ҷавобгарии шакку шубҳаи мардум ва тарсу ҳароси дӯстонаш бошад.

Ва Каъб, ки яҳудии тозамусалмоне буд, натавонист қотеъона аз дӯсташ дифоъ кунад ва бо сиға ва услуби «орзӯ дорам» саъй дорад шакку шубҳаҳоро аз ӯ дур кунад.

Дар печу хамаи ин аломатҳои истифҳоми усмонӣ ва ин хушбинӣ ва орзӯи Каъб метавон ба содагӣ иттиҳоми молу сарват ва шак дар масири пурталотуми чунин ҷомеаеро хонд.. гӯё, ки молу сарват дар ин дин муттаҳам қарор гирифтаанд.. сарватандузӣ вичдону замири мусалмононро парешон ва орзуда месозад, масдару асоси ин сарват ҳар чӣ ки бошад.

Ва аммо Абӯзар- забони талхи ҳақ- асояшро боло мебардорад ва фарёд мезанад; «Бачаи яҳудӣ! Ту аз кучо медонӣ, ки соҳиби ин сарват рӯзи қиёмат орзӯ накунад, ки молу сарваташ ақрабҳои заҳрдоре шаванд ва қалбаширо неш зананд!

Умар мехост, ки мусалмононро дар як табақаи мусовӣ ва баробар қарор диҳад, яъне дороии умматро баробар тақсим кунад.. «ҳеч кас бар дигаре дар ин молу сарват бартарӣ надорад».. хост, ки сарват анбоштаи феодалҳоро гирифта дар байни бенавоён тақсим кунад.

Ба ибораи соддатар, Умар мехост барои аввалин ва охирин бор дар таърих шиор «барои ҳар кас ба андозаи ниёзаш»ро татбиқ кунад.

Чун «зиёдати» он чиро гуянд, ки аз ҳоҷат беш бошад.. ва Расули Акрам (с) фармуданд: «ҳар касе, ки марқаби изофие дорад ба касе бидиҳад, ки марқаб надорад ва ҳар касе, ки ғизои изофӣ дорад, ба касе бидиҳад, ки ғизо надорад ва...». Ва ёрони Паёмбар (с), ки дар он маҷлис буданд, мегӯянд, ки Паёмбари Акрам (с) ҳамаи анвоъи молу сарватро як як баршумурд, то ҷое, ки мо мутмаин шудем, ки моро дар ҳеч чиз «зиёд»тар аз ниёзамон ҳаққе нест.

Шояд агар он мардони порсо, он мӯминони намуна, донишҷӯёни донишгоҳи рисолат, ёрони Расули Худо, то имрӯз мемонданд, барои мо хати машӣ ва сиёсати иқтисодиро мекашиданд, ки башарият то ба имрӯз ба он даст наёфтааст, роҳе барои рафо ва оромиши ҷомеа ва мусовоту баробарӣ.. ва эй кош ёрони Расули Худо барои ҳамеша мезистанд...

Ҳайф, ки шоистаи ҳеҷ башаре нест, ки то абад бар замин мондагор нест!.. ёрони Расули Аллоҳ рафтанд аз онҳо мардуме рӯиданд, ки на танҳо дар паи молу сарват набуданд, балки бо ҷону дил фақру нодориро мепазирӯфтанд ва гумон мекарданд, ки фақр яъне адолат ва ҷунин қамве ҳаргиз нидои Абӯзарро намешунаванд..

Ин садои буррони Абӯзар дар ҳукумати исломӣ... ҳеҷ гуши шунаво наёфт ва ҳаргиз то замоне, ки ин низомҳо ва қонунҳои сохта ва пардохтаи башар бар инсонҳо чираанд, садои Абӯзарро касе нахоҳад шунид.

Аммо...

Дунё бидуни садое, ки бо тамоми ихлосу садоқат нидои талхи ҳақ; «мужда деҳ ононеро, ки тило ва нуқра, молу сарват, ҷамъ мекунанд ва дар роҳи Худо бахшиш ва нафақа намекунад ба азоби дарднок..»ро маҳкам ба гушҳо назанад, чун вайронаи ваҳшатнок мемонад.

Равобити иҷтимоӣ бидуни садои Абӯзар бисёр зишту бемоя ҷилвагар мешавад.. садое, ки ғофилонро ба худ меоварад, вичдонҳои хуфтаре бедор мекунад, дар шуриш ва инқилоби бенавоён рӯҳ медамад, оромишу хобро аз чашмони сарватмандони чаповулгару зурғуёни ситамгар мерабояд..

Ҷаҳон бидуни садои талхи ҳақиқат чун харобаест...

Дунё бидуни Абӯзар ва бидуни муштоқони Абӯзар пучу бемаъност...

**